

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY

VERICI TRSTENJAK

ze dne 11. května 2010¹

I – Úvod

1. Vynález knihtisku Johannem Gutenbergem okolo roku 1450 představoval významný kulturně-historický přelom v evropských a světových dějinách. Tato událost, která znamenala zavedení nové metody zhotovování rozmnoženin a která měla na první pohled pouze technický význam, byla schopna vyvolat mediální revoluci, která vedla k pozoruhodnému rozkvětu evropského duchovního života. Prostřednictvím přesné reprodukce poznatků v dosud neznámé míře totiž umožnil široký přístup k informacím a vzdělání stále vyššímu počtu občanů. Podpořil tak masové šíření a živou výměnu myšlenek, což připravilo cestu ke kulturnímu období renesance a později osvícenství. Současně tím získalo autorství na významu, neboť otázka, kdo, co a v jakém věcném a časovém kontextu sepsal, bylo stále důležitější. Z to vyplynula

potřeba skutečné ochrany práva autorů k jejich dílům a tiskařů a vydavatelů zabývajících se výrobou tiskovin. Tak vznikla základní myšlenka autorského práva. Problémy související s kontrolou rozmnožování literárních a uměleckých děl se zpětně jeví stejně staré jako samotné technické metody jejich výroby². Tyto problémy jsou opět aktuální, jak ukazuje projednávaná věc, neboť technologický vývoj přinesl až do digitální současnosti nové metody a přístroje, které mezitím každé osobě umožňují data digitálně ukládat, měnit a libovolně rozmnožovat. Zákonodárci a soudům byla svěřena citlivá úloha nalézt pro tyto nové výzvy věcná řešení, která by měla stejným způsobem přihlížet k zájmům autorů a uživatelů.

1 — Původní jazyk: němčina.

2 — V tomto smyslu také Falcón Tella, R., „El llamado ‚canon por derechos de autor‘ (Copyright Levy) o compensación equitativa por copia privada (I): antecedentes y configuración en la Ley 23/2006, de 7 julio (RCL 2006, 1386)“, *Quincena Fiscal Aranzadi*, č. 15/2006, s. 1, který poukazuje na rozvoj různých metod zhotovování rozmnoženin. Viz také Ortega Díaz, J. F., „Medidas tecnológicas y derechos de autor“, *Noticias de la Unión Europea*, 2008, č. 286, s. 67, který poukazuje na výzvy, před nimiž stojí ochrana autorského práva po vynálezu např. kopírovacího stroje nebo kazety s hudební nahrávkou v osmdesátých letech, jakož i počítačů v tzv. „informačním věku“.

2. V tomto řízení o předběžné otázce podle článku 234 ES³ pokládá Audiencia Provincial de Barcelona (dále jen „předkládající soud“) Soudnímu dvoru řadu otázek týkajících se výkladu pojmu „spravedlivá odměna“ použitého v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti⁴, která podle tohoto ustanovení upravujícího výjimku náleží nositelům autorských práv v případě rozmnožování díla nebo jiného předmětu ochrany pro soukromé užití.

3. Tyto otázky vyvstávají v rámci právního sporu, ve kterém společnost Sociedad General de Autores y Editores des España (SGAE; dále jen „žalobkyně v původním řízení“), španělská organizace pro kolektivní správu práv duševního vlastnictví, požaduje od společnosti Padawan S.L. (dále jen „žalovaná v původním řízení“) zaplacení paušální odměny za rozmnožení pro soukromé užití za paměťové nosiče, které uvedla na trh v rámci přesně časově vymezeného období.

3 — Řízení o předběžné otázce je podle Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství ze dne 13. prosince 2007 (Úř. věst. C 306, s. 1) nyní upraveno v článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie.

4 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

II – Právní rámec

A – Právo Unie

4. Desátý bod odůvodnění směrnice 2001/29 stanoví:

„Mají-li autoři nebo výkonní umělci pokračovat ve své tvůrčí a umělecké činnosti, musí dostat za užití svého díla přiměřenou odměnu, stejně jako výrobci, mají-li tuto činnost financovat. Investice vyžadovaná na produkci výrobků, jako jsou zvukové záznamy, filmy nebo multimediální výrobky, a služeb, jako jsou služby na požádání, jsou značné. Odpovídající právní ochrana duševního vlastnictví je nezbytná pro zajištění dostupnosti takové odměny a pro možnost uspokojivé návratnosti takové investice.“

5. Bod 31 odůvodnění zní:

„Mezi různými skupinami nositelů práv stejně jako mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů chráněných předmětů ochrany [uživatelů předmětů ochrany] musí být zajištěna přiměřená rovnováha práv a zájmů. Stávající výjimky a omezení práv stanovené členskými státy je třeba s ohledem na nové elektronické prostředí přehodnotit. Stávající

rozdíly ve výjimkách a omezeních určitých omezených úkonů mají přímé záporné účinky na fungování vnitřního trhu v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících. Takové rozdíly by se mohly zvýraznit dalším rozvojem mezinárodního užívání děl a rozvojem činností překračujících hranice. Pro zajištění náležitého fungování vnitřního trhu je třeba takové výjimky a omezení vymezit více harmonickým způsobem. Míra harmonizace by měla vycházet z dopadu těchto výjimek a omezení na hladké fungování vnitřního trhu.“

6. Bod 32 odůvodnění stanoví následující:

„Tato směrnice stanoví vyčerpávající výčet výjimek a omezení práva na rozmnožování a práva na sdělování veřejnosti. Některé výjimky nebo omezení jsou použitelné po případě pouze u práva na rozmnožování. To patřičně zohledňuje rozdílné právní tradice v členských státech, přičemž je zároveň zajištěno fungování vnitřního trhu. Členské státy by měly dospět k jednotnému používání těchto výjimek a omezení, které bude v budoucnu při přezkoumávání prováděcích právních předpisů hodnoceno.“

7. Bod 35 odůvodnění zní:

„V určitých případech výjimek nebo omezení by nositelé práv měli získat spravedlivou odměnu jako přiměřenou náhradu za užití jejich chráněných děl nebo jiných předmětů ochrany. Při určování způsobu, podrobností a možné výše odměny je třeba vzít v úvahu konkrétní okolnosti každého případu. Při hodnocení těchto okolností by cenným kritériem byla možná újma nositelům práva vyplývající z dotyčného úkonu. V případech, kdy nositelé práv již získali platbu v jiné formě, například jako součást licenčního poplatku, nemusí přicházet žádná zvláštní nebo samostatná platba v úvahu. Výše spravedlivé odměny by měla brát ohled na míru využití prostředků technologické ochrany uvedených v této směrnici. V určitých situacích, kdy je újma způsobená nositeli práva minimální, nesmí [nemusí] vzniknout žádná povinnost platby.“

8. Bod 38 odůvodnění stanoví:

„Členským státům by mělo být povoleno stanovit výjimku nebo omezení týkající se práva na rozmnožování v případě určitých druhů rozmnožování zvukových, obrazových nebo audiovizuálních materiálů pro osobní užití, pokud jsou tato výjimka nebo omezení doprovázeny spravedlivou odměnou. Tato výjimka nebo omezení mohou zahrnovat zavedení nebo pokračování systémů odměn

jako náhrady za újmu způsobenou nositelům práva. [...]“ e) pro vysílací organizace v případě záznamu jejich vysílání, ať už po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání pomocí kabelu nebo družice.“

9. Článek 2 směrnice stanoví následující:

10. Článek 5 odst. 2 písm. b) směrnice stanoví následující:

„Právo na rozmnožování

„Výjimky a omezení

Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech: [...]

a) pro autory v případě jejich děl;	2. Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:
b) pro výkonné umělce v případě záznamů jejich výkonů;	[...]
c) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;	b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6;“
d) pro výrobce prvotních záznamů filmů ve vztahu k originálům a rozmnoženinám jejich filmů;	

B – Vnitrostátní právo

článku 25 a čl. 99 písm. a) tohoto zákona, pokud rozmnoženina neslouží kolektivním nebo komerčním účelům“.

11. Podle údajů předkládajícího soudu bylo znění článku 2 směrnice 2001/29 převzato do článku 17 nového znění zákona o duševním vlastnictví (*Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual*; dále jen „TRLPI“), schváleného *Real Decreto Legislativo* 1/1996 ze dne 12. dubna 1996, podle něhož „autor vykonává výlučně práva užívání svého díla v jakékoliv formě, a zejména práva na rozmnožování [...], která nemohou být vykonávána bez jeho souhlasu, s výjimkou případů stanovených tímto zákonem“, a souvisejících článků, kterými bylo právo na rozmnožování rozšířeno na ostatní nositele práv duševního vlastnictví.

14. Článek 25 TRLPI ve znění platném před nabytím účinnosti pozměňovacího zákona 23/2006 ze dne 7. července 2006⁵ upravuje velmi podrobně odměnu, která náleží nositelům práv duševního vlastnictví za rozmnoženiny vytvořené výlučně pro soukromé užití „prostřednictvím technických netiskařských přístrojů a zařízení děl zveřejněných ve formě knih nebo publikací, jež jsou jim pro tyto účely prostřednictvím právních předpisů postaveny na roveň, jakož i ve formě zvukových nebo obrazových záznamů nebo jiných zvukových, obrazových nebo audiovizuálních nosičů“.

12. Článek 18 TRLPI upřesňuje, že rozmnožováním se rozumí: „záznam díla či jeho části na nosič, který umožňuje sdělování a pořizování rozmnoženin“.

15. Tato odměna, která musí být spravedlivá a jednorázová, spočívá v poplatku, který se vybírá za zařízení a přístroje k rozmnožování knih, jakož i za zařízení a přístroje k rozmnožování zvukových a obrazových záznamů, jakož i nosiče pro zvukové, obrazové nebo audiovizuální rozmnožování (čl. 25 odst. 5 TRLPI). Poplatek platí výrobci a dovozci těchto přístrojů a nosičů, jakož i „velkoobchodníci a maloobchodníci, jako následní nabyvatelé

13. V souladu s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 umožňuje čl. 31 odst. 1 bod 2 TRLPI rozmnožování již zveřejněných děl bez souhlasu autora mimo jiné „pro soukromé užití rozmnožitelem, aniž je dotčeno ustanovení

5 — B.O.E. č. 162, ze dne 8. července 2006, s. 25561.

těchto výrobků“ [čl. 25 odst. 4 písm. a) TRLPI] organizacím pro kolektivní správu práv duševního vlastnictví (čl. 25 odst. 7 TRLPI).

kapacita zařízení, přístrojů a nosičů uživa-
ných pro soukromé rozmnožování; d) kvalita
rozmnoženin; e) dostupnost, jakož i stupeň
využití a účinnosti technologických prostřed-
ků; f) doba uchování rozmnoženin a g) při-
měřený hospodářský poměr mezi poplatky za
zařízení a přístroje, které jsou vybírány jako
odměna za rozmnožování, ve vztahu ke ko-
nečné prodejní ceně (čl. 25 odst. 6 TRPLI).

16. Pozměňovacím zákonem 23/2006 byl člá-
nek 25 TRPLI změněn za účelem výslovného
rozšíření poplatku na zařízení, přístroje a no-
siče pro digitální rozmnožování. Stanovení
výše odměny vyžaduje schválení ministerstva
kultury ve shodě s ministerstvem průmyslu,
cestovního ruchu a obchodu podle následující-
cího postupu: zaprvé bude pro organizace ko-
lektivní správy práv a průmyslové svazy, které
zastupují většinu subjektů povinných k pla-
cení poplatku, stanovena lhůta čtyř měsíců
k vymezení zařízení, přístrojů a nosičů dat, za
které je nutné zaplatit spravedlivou odměnu
za soukromé rozmnožování, jakož i stanovení
částek, které mají být v každém jednotlivém
případě zaplacený. Poté ministerstvo kultury
a ministerstvo průmyslu, cestovního ruchu
a obchodu schválí po uplynutí tří měsíců od
oznámení dohody nebo po uplynutí lhůty
čtyř měsíců, během níž nebylo dosaženo do-
hody, seznam zařízení, přístrojů a nosičů dat,
za které bude vybírán „poplatek“, a jeho kon-
krétní výši (čl. 25 odst. 6 TRLPI).

18. Za účelem provedení výše uvedených
ustanovení stanovil *Orden Ministerial* (mi-
nisterský výnos) 1743/2008 ze dne 18. června
2008⁶ zařízení, přístroje a nosiče pro digitální
rozmnožování, které mají podléhat placení
odměny za soukromé rozmnožování, jakož
i částky, které má každá povinná osoba uhra-
dit za každý z nich jako odměnu za soukromé
rozmnožování.

III – Skutkový stav, původní řízení a před- běžné otázky

17. Zákon stanoví řadu kritérií, k nimž má
být přihlédnuto: a) újma skutečně vzniklá no-
sitelům práv duševního vlastnictví v důsled-
ku pořízení rozmnoženin považovaných za
rozmnoženiny pro soukromé užití; b) rozsah,
v němž jsou zařízení, přístroje a nosiče užívá-
ny pro soukromé rozmnožování; c) paměťová

19. Jak již bylo zmíněno úvodem, jedná
se v případě žalobkyně v původním řízení

6 — B.O.E. č. 148 ze dne 19. června 2008, s. 27842.

o španělskou organizaci pro kolektivní správu práv duševního vlastnictví. Žalovaná v původním řízení uvádí na trh elektronické paměťové nosiče, mimo jiné ve formě CD-R, CD-RW, DVD-R a přehrávačů souborů MP3. Žalobkyně od ní požaduje zaplacení paušální odměny za soukromé rozmnožování za paměťové nosiče, které uvedla na trh v období mezi zářím 2002 a zářím 2004.

a přehrávače souborů MP3 prodaná ve výše uvedeném období, nebo pouze za ty přístroje a nosiče dat pro digitální rozmnožování, o kterých se předpokládá, že byly použity pro zhotovení rozmnoženin pro soukromé užití.

20. Prvoinstanční soud žalobě vyhověl a uložil žalované povinnost zaplatit částku 16759,25 eur zvýšenou o úroky z prodlení. Žalovaná podala proti tomuto rozsudku odvolání.

21. Předkládající soud, který má rozhodnout o odvolání, vyjadřuje ve svém předkládacím usnesení pochybnosti v souvislosti se správným výkladem pojmu „spravedlivá odměna“ použitého v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. Klade si přitom otázku, zda lze právní úpravu platnou ve Španělském království, podle které je za zařízení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování bez rozdílu vybírán poplatek za rozmnožování pro soukromé užití, považovat za slučitelnou se směrnicí. Zastává názor, že odpověď na jeho otázku bude mít účinky na rozhodnutí v původním sporu, neboť na ní závisí, zda žalobkyně v původním řízení má právo požadovat spravedlivou odměnu za rozmnožování pro soukromé užití za všechna CD-R, CD-RW, DVD-R

22. Předkládající soud se v důsledku toho rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Implikuje pojem ‚spravedlivá odměna‘ uvedený v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 harmonizaci, nezávisle na oprávnění přiznaném členským státům, aby si zvolily systém výběru, který považují za vhodný pro výkon práva na ‚spravedlivou odměnu‘ pro nositele práv duševního vlastnictví poškozené tím, že pro soukromé rozmnožování byla stanovena výjimka z práva na rozmnožování?
- 2) Bez ohledu na systém uplatňovaný členskými státy ke stanovení spravedlivé odměny, musí tento systém respektovat rovnováhu mezi dotčenými subjekty – nositeli práv duševního vlastnictví poškozenými výjimkou pro soukromé rozmnožování jako oprávněnými k této odměně na jedné straně, a subjekty přímo nebo nepřímo povinnými k jejímu placení na

druhé straně – a vychází tato rovnováha z důvodu existence spravedlivé odměny, jimž je náprava újmy vyplývající z výjimky pro soukromé rozmnožování?

tální rozmnožování za jiným účelem než k soukromému rozmnožování?

- 3) V případech, ve kterých si členský stát zvolí systém daně nebo poplatku za zařízení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování, musí být tento poplatek (spravedlivá odměna za soukromé rozmnožování) nutně vázán, v souladu s účelem sledovaným čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 a s kontextem tohoto ustanovení, na předpokládané použití těchto zařízení a nosičů ke zhotovení rozmnoženin, na které se vztahuje výjimka pro soukromé rozmnožování, takže by byl výběr poplatku odůvodněn za předpokladu, že by zařízení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování byly určeny ke zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití, avšak v opačném případě nikoliv?

- 5) Je systém zavedený španělským státem, který spočívá ve výběru poplatku za soukromé rozmnožování za všechna zařízení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování bez rozdílu, slučitelný se směrnicí 2001/29, pokud mezi spravedlivou odměnou a omezením práva na soukromé rozmnožování, které ji odůvodňuje, již neexistuje přiměřený vztah, neboť se do značné míry uplatňuje na odlišné případy, v nichž nedochází k omezení práv, které odůvodňuje finanční náhradu?“

IV – Řízení před Soudním dvorem

23. Předkládací usnesení ze dne 15. září 2008 došlo kanceláři Soudního dvora dne 31. října 2008.

- 4) Je v případě systému ‚poplatku‘ za soukromé rozmnožování v souladu s pojmem ‚spravedlivá odměna‘ uplatnění uvedeného ‚poplatku‘ bez rozdílu vůči podnikům a podnikatelským subjektům, které zjevně nabývají přístroje a nosiče pro digi-

24. Písemná vyjádření ve lhůtě stanovené v článku 23 statutu Soudního dvora předložili účastníci původního řízení, vlády Španělského království, Spolkové republiky Německo, Spojeného království, Řecké republiky, Francouzské republiky, Finské republiky, Portugalské republiky, Centro español de derechos reprográficos (CEDRO), Entidad de gestión de derechos de los productores audiovisuales (EGEDA), Asociación de Artistas Intérpretes

o Ejecutantes – Sociedad de Gestión de España (AIE), Asociación de Gestión de Derechos Intelectuales (AGEDI), jakož i Komise.

2001/29 nejsou tudíž pro řešení sporu v původním řízení nezbytná.

25. Na jednání konaném dne 4. března 2010 přednesli svá ústní vyjádření zástupci účastníků původního řízení, EGEDA, AIE, AGEDI a CEDRO, zmocněnci vlád Španělského království, Spolkové republiky Německo, Řecké republiky, jakož i zástupci Komise.

27. *Žalobkyně v původním řízení* také navrhuje prohlásit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za nepřipustnou, ovšem z jiného důvodu. Považuje za zjevné, že odměna za soukromé rozmnožování byla předmětem pouze minimální harmonizace. Směrnice 2001/29 nestanoví ani metodu, podle které musí být spravedlivá odměna za soukromé rozmnožování vypočtena, ani zařízení, přístroje a nosiče, jejichž prodej zakládá nárok na spravedlivou odměnu, ani konkrétní okolnosti, za kterých je nutné od výběru upustit.

V – Hlavní argumenty zúčastněných

A – K přípustnosti předběžných otázek

26. *Španělská vláda* a *CEDRO* Soudnímu dvoru navrhují, aby prohlásil žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za nepřipustnou, neboť podle jejich názoru předkládající soud předkládá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v rámci sporu, na který se použije předchůdce španělské právní normy k provedení směrnice 2001/29. Použitelná jsou výlučně ustanovení článku 25 TRPLI ve znění platném před nabytím účinnosti pozměnovacího zákona 23/2006. Případná vodítka k výkladu pojmu „spravedlivá odměna“ ve směrnici

B – K první předběžné otázce

28. *Komise, vláda Spojeného království, německá a finská vláda*, jakož i *EGEDA* a *AIE* zastávají názor, že pojem „spravedlivá odměna“ uvedený v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 vyžaduje jednotný výklad ve všech členských státech a že musí být každým členským státem uplatňován v rámci mezí, které stanoví právo Společenství a zejména uvedená směrnice.

29. Naopak *španělská, francouzská* a částečně také *řecká vláda, žalobkyně v původním řízení, CEDRO* a *AGEDI* zastávají názor, že vůlí zákonodárce Společenství je zjevně omezení harmonizační funkce pojmu, totiž pojmu „spravedlivá odměna“, a sice zaprvé proto, že nemusí být nutně začleněn do vnitrostátní právních předpisů členských států, a zadruhé proto, že neobsahuje podstatné poznatky, aby zúčastnění mohli stanovit předmět a obsah právního vztahu, což je nezbytné pro to, aby mohli vycházet z harmonizovaného pojmu na evropské úrovni. Z toho vyplývá, že s pojmem „spravedlivá odměna“ v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 není spojena žádná harmonizace na úrovni Společenství.

C – K druhé předběžné otázce

30. *Vláda Spojeného království a řecká vláda, žalovaná v původním řízení, jakož i EGEDA* a *AGEDI* tvrdí, že každý systém členského státu pro výpočet výše „spravedlivé odměny“ musí dbát na to, aby existovala rovnováha mezi autory a uživateli, jakož i osobami, které jsou přímo nebo nepřímě zatíženy poplatkem tím, že se popřípadě zohlední škoda, resp. ztráta, způsobená autorům udělením

souhlasu se soukromým rozmnožováním. *Francouzská* a *německá vláda* zejména tvrdí, že výpočet „spravedlivé odměny“ má autorům umožnit přiměřenou odměnu za užívání jejich děl.

31. Naproti tomu *španělská vláda* a *CEDRO* tvrdí, že ze znění směrnice 2001/29 nelze vyvodit žádný požadavek rovnováhy. Dále objasňují, že cílem této odměny nemůže být pouze náhrada újmy, přičemž tento prvek může být pouze „cenným kritériem“, což znamená, že je buď jediným kritériem, které je nutně zohlednit, nebo dokonce určujícím kritériem pro stanovení finanční náhrady. *Německá vláda* zastává názor, že čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 nebrání systému přiměřené odměny členského státu, ve kterém se paušálně vychází z předpokládaného užívání přístrojů běžně užívaných ke zhotovení rozmnoženin pro soukromé užití, pokud tato metoda není v rozporu se zásadou proporcionality.

32. *Komise* je toho názoru, že pokud směrnice 2001/29 neobsahuje žádná ustanovení k financování spravedlivé odměny stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b), přísluší členským státům stanovit jak podmínky financování této

náhrady, tak také – v případě, že je financováno prostřednictvím poplatku – podrobné podmínky tohoto poplatku, nicméně vždy v rámci mezi stanovených právem Společenství, především základních práv a obecných právních zásad.

užití. Je také rozumné vycházet ze základního předpokladu, že již výroba nebo dovoz přístroje poskytuje prostředky ke způsobení finanční újmy autorům bez ohledu na možnost úpravy tohoto kritéria, jak již k tomu došlo ve španělských právních předpisech na základě konkrétních okolností a jiných dodatečných hledisek.

D – *K třetí předběžné otázce*

33. *Vláda Spojeného království a francouzská vláda, jakož i žalovaná v původním řízení a AGEDI* zastávají názor, že pokud se členský stát rozhodne zavést systém poplatku, kterým jsou zatížena zařízení, přístroje a nosiče, potom v souladu s cílem stanoveným v čl. 5 odst. 2 písm. b), jímž je poskytnout autorům náhradu za způsobenou škodu, respektive újmu, musí mít tento poplatek spojitost s předpokládaným použitím těchto zařízení a přístrojů souvisejících s digitálním rozmnožováním.

35. *Komise a AIE* poukazují na to, že směrnice 2001/29 ponechává na členských státech rozhodnutí, kdo má přispívat k financování „spravedlivé odměny“ a v jaké formě. Směrnice nebrání tomu, aby ti, kdo mají prospěch z výjimek a omezení autorských práv autorů, umělců, interpretů, producentů nebo podniků v oblasti médií, byli povinni k placení poplatku v rámci mezi stanovených právem Společenství.

E – *Ke čtvrté předběžné otázce*

34. Naproti tomu *španělská, finská a řecká vláda, jakož i EGEDA a CEDRO* zastávají názor, že členské státy mají prostor pro uvážení, jež jim umožňuje zavést různé systémy náhrad, k čemuž nyní skutečně dochází. Je tudíž přípustné, aby v rámci takové rozmanitosti byly zavedeny takové systémy na základě objektivní schopnosti zařízení nebo přístroje zhotovovat rozmnoženiny pro soukromé

36. *Vláda Spojeného království a francouzská vláda, jakož i žalovaná v původním řízení* jsou toho názoru, že použití poplatku bez rozdílu na podniky a podnikatelské subjekty, které nakoupily přístroje a nosiče dat k digitálnímu rozmnožování jednoznačně k jiným účelům než soukromému rozmnožování, není slučitelné s pojmem „spravedlivá odměna“.

Zejména v případě, že si členský stát zvolil systém poplatku za zařízení, přístroje a nosiče, které souvisejí s digitálním rozmnožováním, je podle názoru *finské vlády* odůvodněné neustanovit pro takové přístroje, které jsou užívány zcela pro profesní účely, žádný poplatek.

nezávisle na tom, zda se jedná v případě kupujícího o soukromou osobu, podnik nebo podnikatelský subjekt.

F – K páté předběžné otázce

37. Naproti tomu *španělská a řecká vláda*, jakož i *EGEDA, CEDRO a AGEDI* jsou toho názoru, že i když lze kritérium objektivní schopnosti zařízení nebo přístroje přizpůsobit na základě subjektivní situace kupujícího (pokud je zajištěno, že je nebude používat ke zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití), nemůže existovat žádný důvod pro vyzdvihování tohoto subjektivního prvku na úroveň rozhodujícího kritéria, neboť konečný účel přístrojů nelze snadno určit. Směrnice 2001/29 nezavazuje členské státy k tomu, aby osvobodily určité kategorie kupujících od povinnosti placení odpovídající odměny. *Řecká vláda* zastává názor, že zařízení a přístroje, jež jsou používány k profesním účelům, nesmí být osvobozeny od placení odměny, neboť nelze přezkoumat, jaké bude skutečné využití těchto přístrojů.

39. *Španělská a francouzská vláda*, jakož i *SGAE, EGEDA, CEDRO a AGEDI* jsou toho názoru, že právní úprava, pro kterou se rozhodl španělský zákonodárce, je v souladu se směrnicí 2001/29. Ačkoliv *Komise* výslovně k této předběžné otázce stanovisko nezaujala, zdá se, že rovněž vychází ze slučitelnosti španělské právní úpravy se směrnicí 2001/29.

38. *Komise* a *AIE* poukazují na to, že směrnice 2001/29 nebrání členskému státu, který zavedl systém poplatku za zařízení, přístroje a nosiče, které jsou používány k digitálnímu rozmnožování chráněných děl pro soukromé užití, v tom, aby používal tento systém

40. *Žalovaná v původním řízení* zastává naproti tomu názor, že španělská právní úprava soukromého rozmnožování je v rozporu s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 a zásadami proporcionality a zákazu diskriminace v právu Společenství do té míry, v níž se uplatňuje bez rozdílu na všechna zařízení, přístroje a nosiče, které souvisejí s digitálním rozmnožováním bez ohledu na to, zda jsou skutečně používány ke zhotovování rozmnoženin pro

soukromé užití (a nikoliv pro komerční účely) děl a jiných předmětů ochrany.

VI – Právní posouzení

A – Úvodní poznámky

41. Směrnice 2001/29, která vstoupila v platnost dne 23. června 2001 za účelem provedení Smlouvy WIPO o autorském právu⁷ z roku 1996 na úrovni Společenství, tvoří společně s šesti dalšími směrnicemi základ autorského práva Evropské unie⁸. Je reakcí zákonodárce Společenství na technický vývoj v oblasti

informačních technologií, které na jedné straně otvírají nositelům práv nové formy tvorby a využití⁹, na druhé straně vystavuje ochranu duševního vlastnictví novým výzvám se zřetelem na nebezpečí padělání, napodobování a nedovoleného rozmnožování děl a jiných předmětů ochrany¹⁰. Současně je jejím cílem vyhovět legitimnímu zájmu veřejnosti na přístup k takovým předmětům ochrany. Charakteristickým rysem směrnice 2001/29 je tak snaha zákonodárce Společenství sladit zájmy nositelů práv a veřejnosti¹¹. Jak vyplývá z jejího druhého bodu odůvodnění, je tak součástí řady legislativních opatření, která přijala Evropská rada na svém zasedání na Korfu ve dnech 24. a 25. června 1994 a jejichž cílem je vytvoření obecného a flexibilního regulačního rámce pro podporu a rozvoj informační společnosti v Evropě.

7 — Smlouva WIPO o autorském právu je smlouva, která byla v roce 1996 uzavřena Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO) ve smyslu článku 20 Bernské úmluvy; tvoří rámec pro přizpůsobení vnitrostátních autorských zákonů požadavkům digitálních sítí. Zveřejněna v Úř. věst. 2000, L 89, s. 8.

8 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (Úř. věst. L 111, s. 16), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (Úř. věst. L 376, s. 28), směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu (Úř. věst. L 248, s. 15), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Úř. věst. L 372, s. 12), směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází (Úř. věst. L 77, s. 20), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětovný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla (Úř. věst. L 272, s. 32).

42. Směrnice přijatá na základě článku 95 ES, jakož i čl. 47 odst. 2 ES a článku 55 ES představuje podle svého prvního bodu odůvodnění příspěvek k zajištění nenarušené hospodářské soutěže v rámci vnitřního trhu. Podle

9 — Viz bod 5 odůvodnění.

10 — Viz bod 22 odůvodnění.

11 — Viz např. mimo jiné body 9, 14, 23 odůvodnění směrnice, jakož i pátý bod odůvodnění Smlouvy WIPO o právu autorském, který hovoří o potřebě „zachovat rovnováhu mezi právy autorů a nejširším veřejným zájmem, zejména na vzdělávání, vědeckém výzkumu a na přístupu k informacím, jak vyplývá z Bernské úmluvy“.

šestého bodu odůvodnění je totiž nutné čelit nebezpečí rozčlenění vnitřního trhu v důsledku značných rozdílů v právní ochraně cestou harmonizace na úrovni Společenství. Čtvrtý bod odůvodnění objasňuje, že cíl úpravy směrnice 2001/29 spočívá ve vytvoření harmonizovaného právního rámce týkajícího se autorského práva a práv s ním souvisejících, který vyšší mírou právní jistoty a vysokou úroveň ochrany práv duševního vlastnictví podpoří podstatné investice do tvůrčí a inovační činnosti včetně síťové infrastruktury, a povede tím k růstu a vyšší konkurenceschopnosti evropského průmyslu.

unie¹³ – ke kterým náleží zejména anglosaský koncept copyrightu a kontinentální koncept ochrany autorského práva – například tím, že stanoví řadu výjimek¹⁴ a členským státům ponechává široký prostor pro uvážení¹⁵ při provádění směrnice.

43. Z hlediska legislativní politiky představuje směrnice 2001/29 kompromis¹², který navzdory deklarovanému cíli harmonizace dostatečně zohledňuje různé právní tradice a názory v členských státech Evropské

44. To platí také pro úpravu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice, která členským státům umožňuje stanovit s ohledem na rozmnožování chráněných děl, resp. služeb pro soukromé užití výjimku nebo omezení v jejich právních rádech, přičemž v tomto případě jsou však členské státy výslovně povinny zajistit pro nositele práv „spravedlivou odměnu“.

12 — Burow, A., „Richtlinie zum Urheberrecht in der Informationsgesellschaft“, *European Law Reporter*, 2001, sešit 10, s. 313, chápe článek 5 směrnice 2001/29 jako politický kompromis, ve kterém se promítly různé právní tradice a názory. Podle názoru autorky zůstává skutečný rozsah harmonizace vzhledem k početným omezujícím úpravám do úplného provedení ve všech členských státech sporný.

13 — Ullrich, J. N., „Clash of Copyrights – Optionale Schranke und zwingender finanzieller Ausgleich im Fall der Privatkopie nach Art. 5 Abs. 2 Buchst. b Richtlinie 2001/29/EG und Dreistufentest“, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht – Internationaler Teil*, 2009, sešit 4, s. 283, poukazuje na to, že informační společnost v Evropě a také ve zbytku světa je vystavena velkému počtu vnitrostátních úprav autorského práva, které se s ohledem na koncept, úpravu a vymezení autorské ochrany mnohdy podstatně odlišují. Podle názoru autora je a největší výzvo zůstává překlenutí rozdílů mezi evropským kontinentálním konceptem ochrany autorského práva a anglosaským copyright.

14 — Philipitsch, E., *Die digitale Privatkopie*, Graz 2007, s. 85, poukazuje na značný počet omezujících ustanovení, která vznikla v průběhu legislativního procesu. V návrhu směrnice to bylo ještě devět ustanovení, která se v druhém změněném návrhu zvýšila na jedenáct a konečně prostřednictvím společného postroje se konečný počet zvýšil na dvacet dva.

15 — Metzger, A./Kreutzer, T., „Richtlinie zum Urheberrecht in der Informationsgesellschaft – Privatkopie trotz technischer Schutzmaßnahmen?“, *Multimedia und Recht*, 2002, sešit 3, s. 139, se domnívají, že směrnice ponechává členským státům za účelem jejího provedení široký prostor pro uvážení. Důvodem pro to je skutečnost, že na evropské úrovni nebylo možné dosáhnout shody o ústřední otázce budoucí právní úpravy autorského práva. Guntrum, S., *Zur Zukunft der Privatkopie in der Informationsgesellschaft*, Hamburg 2007, s. 126, se domnívá, že fakultativní povaha a znění evropského omezení soukromého rozmnožování, jakož i odpovídající body odůvodnění hovoří pro obecnou možnost úpravy v rámci omezení soukromého rozmnožování.

Rozhodnutí, zda je nutné takovou výjimku nebo omezení zavést, má, jak již naznačuje znění tohoto ustanovení („mohou“) fakultativní povahu, tj. zůstává vyhrazena k posouzení členskými státy¹⁶. Naproti tomu nelze na otázku, která je ústředním prvkem projednávané věci, jak má být takový systém odměny konkrétně upraven, bez dalšího odpovědět na základě znění tohoto ustanovení směrnice. K tomu je třeba podrobnějšího výkladu směrnice s přihlédnutím ke všem metodám výkladu, které má Soudní dvůr k dispozici.

právního posouzení držet pořadí otázek stanoveného předkládajícím soudem. Předběžnými otázkami 3 až 5 se budu z důvodu jejich úzké věcné souvislosti zabývat společně.

B – K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

1. Přípustnost předmětu výkladu a nezbytnost předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

45. Cílem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je při rozumném posouzení předběžných otázek v zásadě odpovědět Soudního dvora na otázku, jaké hranice stanoví právo Společenství prostoru pro uvážení členských států při provádění právního předpisu a jaká kritéria musí členské státy dodržovat při úpravě této „spravedlivé odměny“ vzhledem k podmínkám stanoveným autorem směrnice. V zájmu přehlednosti se budu v rámci

46. Před přezkumem předběžných otázek je však nutné se zabývat námitkou nepřipustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vznesené španělskou vládou, CEDRO a žalobkyní v původním řízení.

16 — V tomto smyslu Guntrum, S. (dílo citované v poznámce pod čarou 15), s. 118, 125; Plaza Penadés, J., „Propiedad intelectual y sociedad de la información“, *Contratación y nuevas tecnologías*, Madrid 2005, s. 147; Bércovitz Rodríguez-Cano, R., „El canon de copia privada: escaramuza sobre el fuero“, *Aranzadi Civil*, č. 14/2009, s. 1; Hugenholtz, B./Guibault, L./van Geffen, S., „The Future of Levies in a Digital Environment“, 2003, přístupné na internetu (<http://www.ivir.nl/publications/other/DRM&levies-report.pdf>), s. 32, poukazují na to, že směrnice 2001/29 neukládá členskými státy žádnou povinnost ohledně zavedení úpravy výjimky pro soukromé rozmnožování. Vnitrostátní zákonodárce se tudíž může sám rozhodnout, zda soukromé rozmnožování zcela zakáže, nebo je dovolí pouze částečně.

47. Španělská vláda a CEDRO v podstatě tvrdí, že předběžné otázky jsou pro rozhodnutí sporu v původním řízení nevýznamné, neboť se nepoužijí španělská ustanovení k provedení směrnice 2001/29, ale ustanovení, jež jim předcházela. Žalobkyně v původním řízení naopak poukazuje na okolnost, že směrnice 2001/29 stanoví minimální harmonizaci, takže otázka, jak musí být vypočtena spravedlivá

odměna za zhotovení rozmnoženin pro soukromé užití, není otázkou práva Společenství, ale otázkou vnitrostátního práva s tím důsledkem, že záleží pouze na výkladu příslušných vnitrostátních ustanovení.

48. Je nutné konstatovat, že námitka nepřipustnosti vznesená výše uvedenými zúčastněnými stranami spočívá – navzdory zjevným rozdílům v argumentaci – v podstatě na tom, že s ohledem na řešení sporu v původním řízení není rozhodující výklad práva Společenství, ale výklad vnitrostátního práva. Zúčastnění tak zpochybňují z právního hlediska jednak existenci přípustného předmětu výkladu a jednak nezbytnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce pro rozhodnutí sporu. V důsledku toho rovněž tvrdí, že Soudní dvůr není oprávněn k výkladu vnitrostátních právních předpisů.

49. Naposledy uvedené sice platí a odpovídá rovněž ustálené judikatuře Soudního dvora¹⁷, avšak z judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že Soudnímu dvoru v zásadě nepřisluší provádět posouzení těch důvodů, které vedly

vnitrostátní soud k předložení určitých otázek¹⁸. Soudní dvůr tak opakovaně poukázal na to, že v rámci spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy podle článku 234 ES je věcí pouze vnitrostátních soudů, které projednávají spor a které musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jejich rozsudku, tak i relevanci otázek, které kladou Soudnímu dvoru¹⁹.

50. Jestliže se otázky položené vnitrostátními soudy týkají výkladu ustanovení práva Společenství, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout²⁰, pokud není zjevné, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve skutečnosti směřuje k tomu, aby prostřednictvím fiktivního sporu Soudní dvůr přiměla k rozhodnutí, nebo k tomu, aby poskytl posudek k obecným nebo hypotetickým otázkám, pokud žádaný výklad práva Společenství nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo také pokud Soudní

17 — Viz rozsudek ze dne 23. listopadu 1977, Enka (38/77, Recueil, s. 2203, bod 22).

18 — Viz Middeke, A., *Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Union*, 2. vyd., Mnichov 2003, s. 226, bod 38. Rozsudek ze dne 12. července 1979, Union Laitière Normande (244/78, Recueil, s. 2663, bod 5).

19 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 18. října 1990, Dzodzi (C-297/88 a C-197/89, Recueil, s. I-3763, body 33 a 34); ze dne 8. listopadu 1990, Gmurzynska-Bscher (C-231/89, Recueil, s. I-4003, body 18 a 19); ze dne 17. července 1997, Leur-Bloem (C-28/95, Recueil, s. I-4161, bod 24); ze dne 29. ledna 2008, Promusicae (C-275/06, Sb. rozh. s. I-271, bod 36), a ze dne 12. února 2008, Kempster (C-2/06, Sb. rozh. s. I-411, bod 42).

20 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 13. března 2001, PreussenElektra (C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 38); ze dne 22. května 2003, Korhonen a další (C-18/01, Recueil, s. I-5321, bod 19); ze dne 5. února 2004, Schneider (C-380/01, Recueil, s. I-1389, bod 21); ze dne 19. dubna 2007, Asemfo (C-295/05, Sb. rozh. s. I-2999, bod 30), a ze dne 23. dubna 2009, VTB-VAB (C-261/07 a C-299/07, Sb. rozh. s. I-2949, bod 32).

dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny²¹.

odměnu“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

51. Co se týče tohoto řízení o předběžné otázce, Soudní dvůr je především zcela nepochybně žádán o výklad čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. To bezsporně představuje přípustný předmět výkladu podle čl. 234 prvního pododstavce písm. b) ES. Co se týče otázky nezbytnosti rozhodnutí, nelze nalézt žádná vodítka pro tvrzení, že předběžné otázky nemají žádný vztah ke sporu v původním řízení. Naopak se zdá, že opak je pravdou, neboť předkládající soud ve své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce²² několikrát poukazuje na to, že odpověď na předběžné otázky bude mít účinky na rozhodnutí ve sporu, který je základem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, neboť na ní závisí, do jaké míry má žalobkyně v původním řízení nárok na spravedlivou odměnu. Podle vysvětlení předkládajícího soudu to totiž závisí na tom, zda platné španělské právní předpisy ve své konkrétní podobě jsou vůbec slučitelné s pojmem „spravedlivá odměna“ upraveným v právu Společenství, jinými slovy, zda odpovídají požadavkům na „spravedlivou

52. Za těchto okolností je pro posouzení přípustnosti této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v zásadě irrelevantní, které vnitrostátní předpisy se v původním řízení mají konkrétně použít. Toto posouzení spadá do pravomoci příslušného vnitrostátního soudu, který je příslušný pro výklad a použití vnitrostátního práva ve sporu v původním řízení.

53. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je tudíž přípustná.

2. K argumentu dodatečného zavedení pojmu „spravedlivá odměna“ do španělského autor-
ského práva

21 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 16. prosince 1981, Foglia v. Novello (244/80, Recueil, s. 3045, bod 18); ze dne 15. června 1995, Zabala Erasun a další (C-422/93 až C-424/93, Recueil, s. I-1567, bod 29); ze dne 15. prosince 1995, Bosman (C-415/93, Recueil, s. I-4921, bod 61); ze dne 12. března 1998, Djabali (C-314/96, Recueil, s. I-1149, bod 19); PreussenElektra (uvedený výše v poznámce pod čarou 20, bod 39); Schneider (uvedený výše v poznámce pod čarou 20, bod 22); ze dne 1. dubna 2008, Gouvernement de la Communauté Française a Gouvernement wallon (C 212/06, Sb. rozh. s. I-1683, bod 29), a VTB-VAB (uvedený výše v poznámce pod čarou 20, bod 33).

22 — Viz s. 2 a 13 předkládacího usnesení.

54. Pro úplnost se chci v této souvislosti zabývat tvrzením španělské vlády, podle kterého není výklad směrnice 2001/29 nezbytný pro řešení sporu, neboť pojem „spravedlivá náhrada“ („compensación equitativa“) ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) španělského znění směrnice 2001/29 byl zaveden teprve

zákonem 23/2006 ze dne 7. července 2006 v článku 25 TRLPI jako náhrada za dosud používaný pojem „spravedlivá odměna“ („remuneración equitativa“).

55. Nejprve je nutné konstatovat, že španělská vláda ani neuvedla, ani neprokázala, do jaké míry se dříve ve španělských právních předpisech používaný pojem, co se týče jeho normativního obsahu, liší od pojmu „spravedlivá náhrada“. Nejasné zejména zůstává, zda španělský zákonodárce zamýšlel touto změnou pouze sémantické upřesnění, aby tak přizpůsobil terminologii svého vnitrostátního autorského práva směrnici 2001/29. Na základě nepatrných změn ve znění se zdá posledně uvedené jako pravděpodobnější²³.

23 — Viz preambule (oddíl I čtvrtý pododstavec) zákona 23/2006 ze dne 7. července 2006, ve které se uvádí, že cílem provedení směrnice 2001/29 do španělského práva bylo přednostní použití zásady „doslovného překladu“ takové směrnice, jakož i „minimální reformy platných právních předpisů“. Ruiz Zapatero, G., „Naturaleza y límites constitucionales de la compensación equitativa por copia digital privada establecida en la Ley 23/2006 de modificación del texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual“, *Jurisprudencia Tributaria Aranzadi*, 2007, sešit 7, zastává názor, že původní formulaci článku 25 TRLPI nebylo možné vzhledem k rozdílnému pojmosloví směrnice 2001/29 nadále zachovat. Zákon 23/2006 provedl nutná upřesnění přednostně technické povahy. Falcón Tella, R. (dílo citované v poznámce pod čarou 2), s. 4, objasňuje, že změna dosud užívaného pojmu „spravedlivá odměna“ v článku 25 TRLPI vzešla z úmyslu následovat terminologii směrnice 2001/29.

56. Dále je nutné připomenout, že řízení podle článku 234 ES spočívá na spolupráci Soudního dvora s vnitrostátními soudy, v jejímž rámci nepřísluší Soudnímu dvoru, aby se vyjadřoval k výkladu vnitrostátních ustanovení, ani aby rozhodoval, zda je jejich výklad provedený předkládajícím soudem správný²⁴. V rámci rozdělení pravomocí mezi soudy Společenství a vnitrostátní soudy musí naopak Soudní dvůr z procesního hlediska v zásadě vycházet ze skutkového a legislativního kontextu, do něhož jsou předběžné otázky zasazeny tak, jak ho vymezuje předkládající soud²⁵. Vzhledem k tomu, že tento aspekt nebyl předkládajícím soudem zpochybněn, je následně nutné vycházet z jeho irelevance pro toto řízení o předběžné otázce.

57. S ohledem na nezbytnost poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď na jeho předběžné otázky²⁶ považují tedy za nutné z důvodu obezřetnosti poukázat na to, že pokud by mělo v rámci původního řízení – v neposlední řadě již z důvodu provedeného

24 — Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 3. října 2000, Corsten (C-58/98, Recueil, s. 7919, bod 24), a ze dne 29. dubna 2004, Orfanopoulos a Oliveri (C-482/01 a C-493/01, Sb. rozh. s. I-5257, bod 42)

25 — Viz rozsudky ze dne 25. října 2001, Ambulanz Glöckner (C-475/99, Recueil, s. I-8089, bod 10); ze dne 13. listopadu 2003, Neri (C-153/02, Sb. rozh. s. I-13555, body 34 a 35); ze dne 29. dubna 2004, Orfanopoulos a Oliveri (uvedeny výše v poznámce pod čarou 24, bod 42), a ze dne 21. dubna 2005, Lindberg (C-267/03, Sb. rozh. s. I-3247, body 41 a 42).

26 — Z judikatury vyplývá, že Soudní dvůr se snaží poskytnout užitečné odpovědi na otázky, které jsou mu předkládány. Viz rozsudky ze dne 19. listopadu 2009, Sturgeon a další (C-402/07 a C-432/07, Sb. rozh. s. I-2119, bod 28); ze dne 24. března 2009, Danske Slagterier (C-445/06, Sb. rozh. s. I-2119, bod 29), a ze dne 21. dubna 1991, Höfner a Elsnér (C-41/90, Recueil, s. I-1979, bod 16).

přizpůsobení španělského hmotného práva požadavkům směrnice – záležet na přesném stanovení použitelného vnitrostátního práva *ratione temporis*, je nutné zohlednit skutečnost, že skutkové okolnosti, které vedly ke vzniku tohoto sporu, nastaly v období od září 2002 do září 2004, a tudíž z velké části v okamžiku, kdy zaprvé byla směrnice 2001/29 již v platnosti, a zadruhé, kdy v členských státech již měly být přijaty nezbytné prováděcí předpisy. Z článku 13 odst. 1 směrnice 2001/29 totiž vyplývá, že členské státy měly povinnost přijmout právní a správní opatření nezbytná pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 22. prosince 2002.

se směrnicí²⁷. Povinnost vykládat vnitrostátní právo v souladu se směrnicí znamená povinnost vykládat vnitrostátní právo v co největším možném rozsahu ve světle znění a účelu dotčené směrnice, aby bylo dosaženo výsledků jí sledovaných, přičemž se upřednostňuje výklad vnitrostátních pravidel, který je co nejvíce v souladu s tímto cílem, aby členské státy dospěly k řešení, jež je slučitelné s ustanoveními uvedené směrnice²⁸.

C – K první předběžné otázce

58. Pokud byl pojem „spravedlivá odměna“ zaveden do španělského autorského práva teprve dodatečně pozměňovacím zákonem 23/2006 ze dne 7. července 2006 a z právního hlediska není totožný s pojmem, který mu předcházel, je nutné poukázat na to, že španělské soudy byly povinny v každém případě po uplynutí lhůty k provedení směrnice vykládat vnitrostátní právo v souladu se směrnicí. Podle judikatury Soudního dvora existuje totiž od okamžiku uplynutí lhůty k provedení směrnice obecná povinnost vnitrostátních soudů vykládat vnitrostátní právo v souladu

59. První předběžnou otázkou žádá předkládající soud o informaci, zda pojem „spravedlivá odměna“ v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 představuje harmonizaci a zda se přitom jedná o pojem práva Společenství, který je nutné vykládat v souladu s právem Společenství.

60. Samotná směrnice 2001/29 neobsahuje žádnou legální definici tohoto pojmu. Vystává tak otázka, zda tato okolnost brání

27 — Rozsudky ze dne 4. července 2006, Adeneler a další (C-212/04, Sb. rozh. s. I-6057, bod 115), a ze dne 14. ledna 2010, Plus Warenhandels-gesellschaft (C-304/08, Sb. rozh. s. I-217, bod 17).

28 — Viz rozsudky ze dne 5. října 2004, Pfeiffer a další (C-397/01 až C-403/01, Sb. rozh. s. I-8835, body 115, 116, 118 a 119), a ze dne 4. července 2006, Adeneler a další (uvedený výše v poznámce pod čarou 27, bod 111).

kvalifikaci tohoto pojmu jako pojmu práva Společenství.

povahy jsou nezbytné zejména tehdy, pokud Společenství ve specifické oblasti nevypracovalo jednotnou terminologii pro právo Společenství, jelikož nevyužilo svoji legislativní pravomoc nebo jí dokonce není nadáno. Tyto odkazy tedy představují důsledek zásad omezení svěřené pravomoci a subsidiarity, vlastních právu Společenství a uvedených v článku 5 ES³¹.

61. Pro takovou kvalifikaci lze nejprve uvést mezitím ustálenou judikaturu Soudního dvora²⁹, podle které jednotné použití práva Společenství a zásada rovnosti vyžadují, aby znění ustanovení práva Společenství, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení jeho smyslu a dosahu, bylo zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celém Společenství, přičemž tento výklad je třeba nalézt s přihlédnutím ke kontextu ustanovení a cíli sledovanému dotčenou právní úpravou. Pokud však zákonodárce Společenství v aktu práva Společenství implicitně odkazuje na zvyklosti v jednotlivých státech, nepřísluší Soudním dvorem vymezit používaný pojem prostřednictvím jednotné definice práva Společenství³⁰.

63. Vzhledem k tomu, že ve směrnici 2001/29 není obsažen žádný výslovný odkaz na právo členských států, hovořila by tato skutečnost v zásadě pro kvalifikaci pojmu jako pojmu práva Společenství.

62. V případě implicitního odkazu na vnitrostátní zvyklosti nebo také právní předpisy k vysvětlení pojmu se upouští od definice pojmu z hlediska práva Společenství. V tomto případě má vnitrostátní právo v rámci práva Společenství účinky výkladu. Odkazy této

64. Výše uvedenou judikaturu je nutné chápat tak, že Soudní dvůr zjevně vychází z domněnky autonomního výkladu z důvodu nutnosti jednotného použití, jakož i rovného zacházení, která ovšem může být oslabena³²,

29 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 18. ledna 1984, Ekro (327/82, Recueil, s. 107, bod 11); ze dne 19. září 2000, Linstler (C-287/98, Recueil, s. I-6917, bod 43); ze dne 9. listopadu 2000, Yiadom (C-357/08, Recueil, s. I-9265, bod 26); ze dne 6. února 2003, SENA (C-245/00, Recueil, s. I-1251, bod 23); ze dne 12. října 2004, Komise v. Portugalsko (C-55/02, Sb. rozh. s. I-885, body 27 až 30), a ze dne 7. prosince 2006, SGAE (C-306/05, Sb. rozh. s. I-11519, bod 31).

30 — Viz rozsudek Ekro (uvedený výše v poznámce pod čarou 29, bod 14).

31 — Viz k tomu mé stanovisko ze dne 3. května 2007 ve věci Zefeser (C-62/06, Sb. rozh. s. I-11995, body 32 a 33).

32 — Obdobný názor zastává Riesenhuber, K., *Europäische Methodenlehre*, Berlin 2006, s. 247, bod 7.

pokud není jednotná definice pojmu možná³³ nebo to vyžaduje pouze částečně provedená harmonizace³⁴.

65. Takové okolnosti však v projednávaném případě nenastaly, neboť obsah tohoto pojmu lze dostatečně přesně určit prostřednictvím systematického a teleologického pohledu na jednotlivá ustanovení směrnice s přihlédnutím k bodům odůvodnění. Podle judikatury Soudního dvora je třeba při výkladu ustanovení práva Společenství vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí³⁵.

66. Tento pojem je použit v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice k popisu obsahu „podmínky“. Jak bylo uvedeno na úvod, musí členské státy tuto podmínku splnit v případě, že stanoví výjimky nebo omezení ve vztahu k právu na rozmnožování stanovenému v článku 2. Krom toho bod 35 odůvodnění objasňuje cíl takové spravedlivé odměny. Podle něj

je důležité, aby byl nositel práv odměněn za užívání svého chráněného díla nebo jiného předmětu ochrany. Ovšem i z ostatních bodů odůvodnění, jako například bodů 31 a 32 odůvodnění, vyplývají konkrétní podmínky práva Společenství, kterými je třeba se v rámci tohoto stanoviska blíže zabývat, jež musí členské státy při úpravě takové odměny splnit. Směrnice 2001/29 tak představuje regulaci, která umožňuje osobám aplikujícím právo určit alespoň základní rysy takové odměny, jak správně konstatuje vláda Spojeného království³⁶.

67. Pro kvalifikaci pojmu jako pojmu práva Společenství hovoří v neposlední řadě samotný cíl směrnice 2001/29, jímž je harmonizovat určité aspekty autorského práva a práv souvisejících v informační společnosti, a tímto způsobem chránit hospodářskou soutěž před narušením vyplývajícím z rozdílů v právních předpisech členských států. Sblížení právních předpisů předpokládá nutně rozvoj autonomních konceptů práva Společenství, včetně jednotné terminologie, pokud chce dosáhnout

33 — Viz rozsudky ze dne 7. července 1992, Micheletti (C-360/09, Recueil, s. I-4239, body 10 až 15) v souvislosti s pojmem „státní příslušnost“, rozsudek ze dne 6. října 1976, Tessili (12/76, Recueil, s. 1473, bod 14), ve spojení s pojmem „místo plnění“ v rámci Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

34 — Viz rozsudek ze dne 11. července 1985, Danmols Inventar (105/84, Recueil, s. 2639, body 22 až 27), k pojmu „zaměstnanec“ ve smyslu směrnice Rady 77/187/EHS ze dne 14. února 1977 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů.

35 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 19. září 2000, Německo v. Komise (C-156/98, Recueil, s. I-6857, bod 50); ze dne 6. července 2006, Komise v. Portugalsko (C-53/05, Sb. rozh. s. I-6215, bod 20), a ze dne 7. prosince 2006, SGAE (uvedený výše v poznámce pod čarou 29, bod 34).

36 — Viz bod 16 vyjádření vlády Spojeného království.

svého legislativního cíle³⁷. Vlastní definice pojmu musí být možná nezávisle na tom, zda členské státy mají s ohledem na provedení směrnice určitý prostor pro uvážení. Snaha zákonodárce Společenství o pokud možno jednotný výklad směrnice 2001/29 se odráží mimo jiné v jejím bodu 32 odůvodnění, ve kterém jsou členské státy vyzývány k tomu, aby používaly výjimky a omezení ve vztahu k právu na rozmnožování jednotně. Nejednotným výkladem ústředního pojmu „spravedlivá odměna“ v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 by byl tento cíl takřka zmařen.

68. Výše uvedené úvahy jsou potvrzeny v rozsudku SENA³⁸, ve kterém byl Soudní dvůr vyzván k výkladu pojmu „spravedlivá odměna“

ve smyslu čl. 8 odst. 2 směrnice 92/100/EHS o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem³⁹. Soudní dvůr tam nejprve odkázal na výše uvedenou judikaturu k autonomnímu výkladu pojmů Společenství⁴⁰, aby následně upozornil na skutečnost, že směrnice 92/100 neuváděla žádnou definici tohoto pojmu⁴¹. Soudní dvůr přitom zjevně vycházel z předpokladu, že zákonodárce Společenství vědomě nestanovil podrobnou a normativní metodu pro výpočet této odměny⁴². V důsledku toho výslovně uznal⁴³ pravomoc členských států k vlastní úpravě takové „spravedlivé odměny“ v konkrétním případě tím, že „za účelem zajištění dodržování tohoto pojmu práva Společenství v rámci právem Společenství, zejména směrnicí vytýčených mezí, stanoví věcná kritéria“, a členské státy pouze vyzval, aby na základě cílů směrnice 92/100, jak jsou uvedeny zejména v jejím odůvodnění, v rámci Společenství pojem „spravedlivá odměna“ pokud možno jednotně dodržovaly⁴⁴. Je nutné zároveň zdůraznit, že okolnost, že tento pojem vyžadoval konkretizaci prostřednictvím kritérií, jež musí stanovit vnitrostátní právo, nebránila Soudnímu dvoru v tom, aby objasnil, že pojem „spravedlivá odměna“ ve smyslu čl. 8 odst. 2 směrnice 92/100 bylo nutné ve všech členských státech vykládat jednotně a měl jej

37 — Podle názoru Riesenhubera, K. (dílo citované v poznámce pod čarou 32), s. 246, bod 6, sblížení znamená, že má být vytvořen autonomní koncept práva Společenství. Kdo chce sblížit, musí vytvořit *určité* kritérium. Podle něj by se právo Společenství vystavovalo nebezpečí ztráty své autonomie, kdyby dynamicky odkazovalo na současný stav výkladu na vnitrostátní úrovni, zatímco statický odkaz na původní stav by zastavil jeho vývoj. Rott, P., „What is the Role of the ECJ in EC Private Law?“, *Hanse Law Review*, č. 1/2005, s. 8, poukazuje na to, že zásada autonomního výkladu vyvolává obtíže v takových případech, ve kterých právo Společenství používá generální klauzule. Autor se striktně vyslovuje proti tomu, aby byla členským státům ponechána volnost, aby si pro tento pojem našly vlastní výklad. Tento přístup je podle něj nepřijatelný, pokud Společenství usiluje o harmonizaci právních předpisů členských států například na základě článku 95 ES. Používání generálních klauzulí je v právních rádech kontinentální Evropy běžná legislativní technika, která se použije v případě, že se prokáže, že je nemožné určit podmínky uplatnění normy definovat předem. Cílem toho však nemůže být omezení vlivu práva Společenství na právní řády členských států.

38 — Rozsudek SENA (uvedený výše v poznámce pod čarou 29).

39 — Úř. věst. L 346, s. 61; Zvl. vyd. 17/01, s. 120.

40 — Rozsudek SENA (uvedený výše v poznámce pod čarou 29), bod 21.

41 — Tamtéž, body 7, 25, 34.

42 — Tamtéž, bod 32.

43 — Tamtéž, bod 34.

44 — Tamtéž, bod 36.

provést každý členský stát⁴⁵. Soudní dvůr tak mohl také za zvláštních okolností této věci dospět k závěru o existenci pojmu práva Společenství a o potřebě autonomního výkladu Společenství.

69. Přenesení těchto zásad na případ v původním řízení se mi zdá možné, neboť předmětem projednávané věci je rovněž výklad právního pojmu v oblasti autorského práva Společenství, který je vzhledem k regulačnímu přístupu, který zvolil zákonodárce Společenství, obdobně neurčitý a je třeba ho konkretizovat.

70. Na závěr lze pro kvalifikaci pojmu jako pojmu práva Společenství uvést ještě další argument, který spočívá na historickém výkladu směrnice 2001/29. Z historie vzniku této směrnice vyplývá, že v případě pojmu „spravedlivá odměna“ použitého v čl. 5 odst. 2 písm. b) se mělo jednat o „nový koncept“, který vzhledem k nedostatku právní definice v návrhu Komise vyžadoval, aby

Rada stanovila zásady pro jeho použití⁴⁶. Tyto zásady lze nyní nalézt v bodu 35 odůvodnění směrnice. Z toho vyplývá, že vůlí zákonodárce Společenství bylo zavedení nového konceptu na úrovni Společenství bez návaznosti na již existující pojmy vnitrostátního, respektive mezinárodního autorského práva⁴⁷. To odlišuje tento pojem například od pojmu „spravedlivá odměna“ použitého v článku 5 a čl. 8 odst. 2 směrnice 2006/115, který má původ v mezinárodním autorském právu⁴⁸ a byl doslovně převzat do právního řádu Společenství.

71. Volba nového konceptu odměny autorů v případě soukromého rozmnožování je tak

46 — Viz společný postoj (ES) č. 48/2000 ze dne 28. září 2000 přijatý Radou postupem podle článku 251 Smlouvy o založení Evropského společenství s ohledem na přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 1998, C 108, s. 6), bod 19 odůvodnění.

47 — Podle ustálené judikatury Soudního dvora musí být ustanovení práva Společenství v nejvyšší možné míře vykládána ve světle mezinárodního práva veřejného zejména v případech, že má být prostřednictvím nich provedena smlouva uzavřená Společenstvím podle mezinárodního práva veřejného (viz mimo jiné rozsudek ze dne 10. září 1996, Komise v. Německo, C-61/94, Recueil, s. I-3989, bod 52; ze dne 14. července 1998, Bettati, C-341/95, Recueil, s. I-4355, bod 20, a ze dne 7. prosince 2006, SGAE, uvedený výše v poznámce pod čarou 29, bod 35). Určité úmluvy podle mezinárodního autorského práva stanoví možnost států, které jsou jejich stranami, stanovit ve vztahu k právům přiznaným autorům děl omezení nebo výjimky v určitých zvláštních případech, obdobně například Revidovaná Bernská úmluva (článek 9), Smlouva WIPO o autorském právu (článek 10) a Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) (článek 13). Nicméně z toho nevyplývá žádný koncept, který by se přesně shodoval s pojmem „spravedlivá odměna“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

48 — Viz čl. 11a odst. 2 a čl. 13 odst. 1 Revidované Bernské úmluvy.

45 — Tamtéž, bod 38.

s ohledem na jeho historii vzniku, potřebu upřesnění, autonomii vůči pojmosloví členských států a mezinárodnímu pojmosloví, jakož i cíl harmonizace směrnice 2001/29, patrně vedena snahou zákonodárce Společenství zohlednit existující vnitrostátní právní úpravy, které pramení z právních tradic členských států. Současně se lze domnívat, že měl zájem na rozvoji konceptu, který je pokud možno flexibilní a přístupný pravidelným kontrolám v závislosti na technologickém a hospodářském rozvoji⁴⁹.

72. S ohledem na výše uvedené úvahy je nutné první předběžnou otázku zodpovědět v tom smyslu, že pojem „spravedlivá odměna“ použitý v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 je autonomním pojmem práva Společenství, který je nutné vykládat ve všech členských státech jednotně a který musí každý členský stát provést do svého právního řádu, přičemž tento členský stát stanoví pro své území kritéria, která jsou nejvhodnější pro zajištění dodržování tohoto pojmu Společenství v rámci mezi vytyčených právem Společenství, a zejména směrnici.

49 — Obdobně také Carbajo Cascón, F., „Copia privada y compensación equitativa“, *Noticias de la Unión Europea*, č. 286/2008, s. 34 a násl.

D – K druhé předběžné otázce

73. Podstatou druhé předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda jsou členské státy povinny nastolit rovnováhu mezi nositeli práv duševního vlastnictví a osob, které jsou přímo nebo nepřímo povinné k placení odměny. Pro případ, že by tato otázka měla být zodpovězena kladně, dotazuje se předkládající soud, zda spravedlivá odměna, které má být dosaženo, má svou legitimitu v odstranění újmy způsobené nositelům práv.

74. Na první část otázky je nutno z mého pohledu odpovědět kladně. Nutnost nastolení takové rovnováhy vyplývá nejprve z bodu 31 odůvodnění směrnice 2001/29, ve kterém se zohledňuje zajištění „přiměřené rovnováhy práv a zájmů“ mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů předmětů ochrany. Dále znění čl. 5 odst. 2 písm. b) poukazuje výslovně na to, že omezení ve vztahu k soukromému rozmnožování podléhá podmínce „spravedlivé odměny“. Již ze sémantického hlediska zahrnuje tento pojem určitou rovnováhu mezi protichůdnými zájmy. Bez ohledu na to umožňuje použití původního právně-filozofického pojmu, jako je „spravedlnost“, zákonodárcem Společenství lépe pochopit legislativní úvahy spojené s touto úpravou. V této souvislosti je třeba připomenout pouze Aristotela, který ve svém spise „Etika Nikomachova“ provedl první

pokus o dogmatickou analýzu a strukturalizaci tohoto pojmu, přičemž konstatoval, že spravedlnost je nejenom ctností, ale musí být vždy posuzována ve vztahu k ostatním. Nespravedlivě tak jedná ten, kdo vyžaduje více, než mu náleží podle zákona. Naopak panuje nespravedlnost, pokud někdo ve vztahu ke svému plnění obdrží méně. Povinnost nastolit rovnost, a tím spravedlnost přísluší podle Aristotela obvykle soudci (*dikastes*). Pozoruhodné přitom je to, že za účelem znázornění svých tvrzení k „rozdíleci spravedlnosti“ (*iustitia commutativa*) odkazoval mimo jiné na právo každého umělce na odpovídající odměnu za své dílo⁵⁰. Z toho je nutné vyvodit, že spravedlivé odměny, jak správně objasnila vláda Spojeného království, musí být dosaženo prostřednictvím zvážení zájmů nositelů práv a uživatelů.

musí být naopak zasazena do správného kontextu, což ode mě vyžaduje určitá objasnění. Formální vlastnost dlužníka odměny jako taková nevypovídá ještě nic o totožnosti dané fyzické osoby ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, která využívá úpravy soukromého rozmnožování. Podle mého názoru je nutné spíše odkazovat na tuto osobu než dlužníka. Vzhledem k tomu, že uživatel má nést hospodářské břímě odměny podle maximy *cuius commoda, eius incommoda*⁵¹, měly by být při vyvažování zájmů zohledněny také jeho zájmy. Zdá se mi, že toto spíše odpovídá vůli zákonodárce Společenství vyjádřené v bodě 31 odůvodnění směrnice.

75. Okolnost, že předkládající soud ve své otázce nehovoří výslovně o „uživatelích“, ale o „osobách přímo nebo nepřímo povinných k placení takové spravedlivé odměny“, nemůže tuto úvahu zpochybnit. Předběžná otázka

76. Bez ohledu na to nestanoví čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, kdo má být vůbec k placení odměny povinen. Také bod 35 odůvodnění směrnice neposkytuje pomoc při výkladu. Popřípadě se může u dlužníka jednat

50 — Viz Aristoteles, *Etika Nikomachova*, pátá kniha, sedmá kapitola – Rozdíleci spravedlnost, 322 př. n. l., s. 1132 b. V ní se uvádí: „Rečené platí i v případě rozličného umění. To by bylo odsouzeno k zániku, kdyby umělec vytvořil dílo, které lze ohodnotit co do množství i kvality, a přitom by za ně nebyl co do množství a kvality náležitě odměněn.“

51 — Tato maxima římského práva stanoví, že ten, kdo má prospěch z věci, musí nést také nevýhody. Podle tvrzení španělské vlády je tato zásada základem španělského systému poplatku.

o samotného uživatele, jak tomu je v případě „spravedlivé odměny“ v čl. 8 odst. 2 směrnice 92/100⁵². Krom toho je třeba zohlednit skutečnost, že v systému paušální odměny prostřednictvím poplatku – jak je stanoveno ve španělském právním řádu – subjekty přímo povinné k placení takové spravedlivé odměny, tj. obchodníci a dovozci podle čl. 25 odst. 4 písm. a) TRPL přenášejí tento poplatek zpravidla prostřednictvím ceny na zákazníka, a tudíž v konečném důsledku na uživatele⁵³. Pro obchodníky a dovozce je tato úprava, jak správně poznamenává německá vláda⁵⁴, ve výsledku neutrální. Sice musí paušální odměnu odvést autorům, nicméně neutrpí tím žádnou újmu, neboť prostřednictvím kupní ceny jim bude odměna nahrazena uživateli. Nebylo by proto správné vycházet pouze ze zájmů dlužníků této odměny. To však nevylučuje, že

tyto zájmy mají popřípadě význam, například pokud obchodníci a dovozci jednájí na obranu zájmů uživatelů.

77. První část otázky tudíž dává smysl teprve tehdy, když výraz „osoba nepřímo povinná k placení [odměny]“ není chápán technicky, a sice v tom smyslu, že se tím myslí uživatelé, kteří nakonec nesou hospodářské břímě odměny. V tomto případě by se uplatnily výše uvedené úvahy.

52 — Článek 8 odst. 2 směrnice 92/100 stanoví následující: „Členské státy stanoví právo, kterým se zajistí, že *uživatel* zaplatí jedinou spravedlivou odměnu, pokud je užito zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům nebo rozmnoženiny takového záznamu k bezdrátovému vysílání nebo jakémukoliv jinému sdělování veřejnosti, a že tato odměna bude rozdělena mezi dotčené výkonné umělce a výrobce zvukových záznamů.“

53 — Z toho vychází zjevně Falcón Tella, R., „El llamado ‚canon por derechos de autor‘ (Copyright Levy) o compensación equitativa por copia privada (II): antecedentes y configuración en la Ley 23/2006, de 7 julio (RCL 2006, 1386)“, *Quincena Fiscal Aranzadi*, č. 17/2006, s. 1, který poukazuje na smysl a účel poplatku, který podle jeho názoru spočívá v tom, že bude zachována účast obchodníků a – prostřednictvím nich – kupujících zařízení, přístrojů a nosičů, které souvisejí s digitálním rozmnožováním, na spravedlivé odměně. Viz také Carbajo Cascón, F. dílo citované v poznámce pod čarou 29), s. 26, který poukazuje na skutečnost, že výrobci, dovozci a obchodníci, kteří jsou povinni k placení poplatku, zpravidla přenášejí tento poplatek prostřednictvím kupní ceny na zákazníky, čímž zaručují vyváženost zájmů autorů a uživatelů. Podobně také Bércovitz Rodríguez-Cano, R., „Compensación equitativa por copia privada“, *Aranzadi Civil*, č. 16/2007, s. 2 a tentýž (dílo citované v poznámce pod čarou 16), s. 1.

54 — Viz s. 11, bod 26 vyjádření německé vlády.

78. Co se týče druhé části otázky, je nejprve nutné poukázat na skutečnost, že „spravedlivá odměna“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 nemá za cíl odškodnění nositelů práv za protiprávní jednání v souvislosti s nedovoleným rozmnožováním děl a jiných předmětů ochrany. Nárok na odměnu existuje pouze v souvislosti se soukromým rozmnožováním v rozsahu, v němž je podle autorských zákonů členských států

dovoleno⁵⁵. Okolnost, že – například na internetu prostřednictvím tzv. výměnných burz P2P („peer to peer“) – je nutné konstatovat velmi rozšířené porušování v zásadě širokého práva na rozmnožování autorů, není v souvislosti s tímto ustanovením směrnice relevantní ani jej nelze považovat za faktor při nastolování rovnováhy mezi zájmy nositelů práv a uživatelů⁵⁶. Rozmnoženiny, které jsou tímto způsobem protiprávně zhotoveny, slouží totiž většinou komerčním účelům. Každopádně slouží jiným účelům než „soukromému užití“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, a tudíž se na ně nevztahují omezující právní předpisy⁵⁷.

jak správně uvádí německá vláda⁵⁸. To vyplývá z první věty desátého bodu odůvodnění, podle kterého mají-li autoři nebo výkonní umělci pokračovat ve své tvůrčí a umělecké činnosti, musí dostat za užití svého díla „přiměřenou odměnu“. Bod 35 odůvodnění objasňuje, že „spravedlivou odměnu“ je třeba zařadit také do této kategorie odměn, pokud ukazuje-li se na to, že v určitých případech výjimek nebo omezení by nositelé práv měli získat spravedlivou odměnu jako přiměřenou náhradu za užití jejich chráněných děl nebo jiných předmětů ochrany.

79. V právu na „spravedlivou odměnu“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 tkví v první řadě povaha odměny,

80. Naproti tomu nelze bez dalšího potvrdit právní povahu, ze které zjevně vychází předkládající soud v případě právního institutu „spravedlivá odměna“, jako nároku na náhradu škody. Výlučné právo na rozmnožování stanovené v článku 2 směrnice 2001/29 sice představuje výraz duševního vlastnictví autora. Výjimka z tohoto práva, resp. omezení tohoto práva, podle čl. 5 odst. 2 písm. b) však může být chápána jako zásah do tohoto

55 — V tomto smyslu Carbajo Cascón, F. (dílo citované v poznámce pod čarou 49), s. 31, který nespátuje v rozmnoženině protiprávních předmětů ochrany (např. v rámci online-hudebního pirátství) „rozmnoženiny pro soukromé užití“ ve smyslu španělské úpravy obsažené v čl. 31 odst. 2 TRLPI. Odkazuje přitom na jednoznačné znění této úpravy („[...] a partir de obras a las que haya accedido legalmente [...]“).

56 — Philapitsch, F. (dílo citované v poznámce pod čarou 14), s. 91, zastává názor, že „spravedlivá odměna“ podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 je stanovena pouze pro legitimní soukromé rozmnožování, jak je popsáno ve směrnici. Újma vzniklá protiprávními rozmnožováními v širším smyslu nemá být nahrazena tímto způsobem, a není tudíž žádným přípustným kritériem pro stanovení systému odměn.

57 — V tomto smyslu Hugenholtz, B./Guibault, L./van Geffen, S. (dílo citované v poznámce pod čarou 16), s. 32, kteří mají za to, že rozmnožování, které jde na rámec soukromého užití (např. hudební pirátství), nespádá do působnosti této výjimky.

58 — Philapitsch, F. (dílo citované v poznámce pod čarou 14), s. 90, hovoří v souvislosti s výjimkou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 o „odměně za rozmnožování“. Carbajo Cascón, F. (dílo citované v poznámce pod čarou 49), s. 26, hovoří v souvislosti se soukromým rozmnožováním o „konceptu odměny“.

základního práva⁵⁹ chráněného právem Společenství. Při stanovení spravedlivé odměny se však nemusí nutně vycházet z kritéria škody. Směrnice umožňuje pouze orientaci podle škody, resp. újmy, nečiní jej však závazným kritériem⁶⁰.

poznamenává španělská vláda, nelze považovat za jediné ani rozhodující kritérium při stanovení takové „spravedlivé odměny“, nýbrž že představuje pouze jedno z mnoha kritérií, ze kterého mohou členské státy při výpočtu spravedlivé odměny vycházet. K tomu se mohou přidat další kritéria uvedená v bodě 35 odůvodnění směrnice, jako například již v jiné formě obdržené platby, stupeň využití technických prostředků nebo malý rozsah způsobené újmy. Tento výčet však nelze v žádném případě považovat za taxativní⁶¹.

81. Z druhé věty bodu 35 odůvodnění směrnice vyplývá, že při určování způsobu, podrobností a možné výše odměny je třeba vzít v úvahu konkrétní okolnosti každého případu, přičemž při hodnocení těchto okolností by „cenným kritériem“ byla možná újma nositelům práva vyplývající z dotyčného úkonu. To naznačuje, že případnou újmu, jak správně

59 — Vlastnické právo, pod které spadá právo k duševnímu vlastnictví, je podle judikatury Soudního dvora základním právem, které je v právním řádu Společenství chráněno jako základní zásada práva Společenství (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 12. září 2006, *Laserdisken*, C-479/04, Sb. rozh. s. I-8089, bod 65, a rozsudek *Promusic*, uvedený výše v poznámce pod čarou 19, bod 62). Také devátý bod odůvodnění směrnice 2001/29 stanoví, že duševní vlastnictví bylo uznáno jako součást vlastnictví.

60 — V tomto smyslu také Ullrich, J. N. (dílo citované v poznámce pod čarou 13, s. 291). Autor objasňuje, že zákonodárce Společenství chtěl uvedením „újm“ jako kritéria vyhovět anglosaské právní tradici, která újmě způsobené soukromým rozmnožováním přiznává ústřední roli při rozhodování o výši poskytnutého finančního vyrovnání. Vzhledem k tomu, že kontinentálnímu evropskému autorskému právu je relevance újmy pro stanovení přiměřené odměny cizí, rozhodl se zákonodárce Společenství uvést obě právní tradice do souladu tím, že směrnici dovolí sice orientaci podle újmy, resp. znevýhodnění, ale nečiní ji závazným kritériem. Nicméně bod 35 odůvodnění stanoví jako obecně závazné následující: pokud nositel práva utrpí z důvodu soukromého rozmnožování podléhajícího výjimce újmu, která překračuje minimální mez, je třeba podle všech právních tradic stanovit finanční náhradu.

82. Směrnice 2001/29 se v určité míře zabývá o záruku další existence soukromého rozmnožování, když v první větě bodu 38 odůvodnění uvádí, že členským státům by mělo být povoleno stanovit výjimku nebo omezení týkající se práva na rozmnožování v případě určitých druhů rozmnožování zvukových, obrazových nebo audiovizuálních materiálů pro osobní užití, pokud je tato výjimka nebo omezení doprovázena spravedlivou odměnou. Směrnice však členským státům přiznává široký prostor pro úpravu při vytváření jejich jednotlivých vnitrostátních

61 — Viz bod 35 stanoviska generálního advokáta Tizzana ze dne 26. září 2002 ve věci C-245/00, *SENA*, Recueil, s. I-1251.

systémů pro provedení této spravedlivé odměny⁶², například když v druhé větě bodu 38 odůvodnění stanoví, že tato výjimka nebo omezení mohou zahrnovat zavedení nebo pokračování systémů odměn jako náhrady za újmu způsobenou nositelům práva.

jednotlivé, z části méně konkrétní požadavky práva Společenství, například podle jejího bodu 35 odůvodnění ve vztahu ke způsobu, podrobnostem a výši „spravedlivé odměny“. S provedením každé směrnice je tedy spjata povinnost každého členského státu, kterému je určena, dosáhnout určitého výsledku⁶⁴, který v případě směrnice 2001/29 spočívá v zajištění finančního vyrovnání mezi autory a uživateli, pokud se tento členský stát rozhodne stanovit výjimky a omezení ve vztahu k právu na rozmnožování autorů podle čl. 5 odst. 2 písm. b)⁶⁵.

83. Tento regulační přístup odpovídá právní povaze směrnice, která je podle čl. 249 třetího pododstavce ES závazná, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se v široké míře ponechává vnitrostátním orgánům⁶³. Směrnice 2001/29 se přitom vyznačuje tím, že obsahuje

84. Na základě výše uvedeného je třeba první část druhé předběžné otázky zodpovědět tak, že členské státy jsou povinny bez ohledu

62 — Také Lehmann, M. in: *Handbuch des Urheberrechts* (vyd. Ulrich Loewenheim), 1. vyd. Mnichov 2003, s. 878, bod 46, vychází z toho, že zůstává vyhrazeno volnému posouzení členských států, jakým způsobem je nutné vypočítat „spravedlivou odměnu“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 a konkrétně ji organizovat.

63 — Viz Dreier, T., „Die Umsetzung der Urheberrechtsrichtlinie 2001/29/EG in deutsches Recht“, *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht*, 2002, s. 28, podle něhož je směrnice 2001/29 vzhledem ke své povaze závazná pouze s ohledem na cíl, kterého je nutné dosáhnout, a členským státům je vyhrazena volba formy prostředků. Autor přitom konstatuje, že směrnice ponechává vnitrostátnímu zákonodárci někdy široký prostor pro uvážení, přičemž připomíná 20 fakultativních z celkem 21 omezujících ustanovení. Carbajo Cascón, F. (dílo citované v poznámce pod čarou 49), s. 26, poukazuje na chybějící konkrétní cíle směrnice, která podle jeho názoru brání cíli harmonizace. Ullricht, J. N. (dílo citované v poznámce pod čarou 13), s. 291, poukazuje na to, že zákonodárce Společenství po důkladném zjištění stavu příslušných právních předpisů v členských státech navrhl čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. Přitom konstatoval, že pokud v nich bylo upraveno vyrovnání, mělo tohoto vyrovnání podle shodné právní tradice všech členských států podobu finanční kompenzace, která se lišila pouze ohledně své formy, podrobností a výše. Podle názoru autora chtěl zákonodárce Společenství stanovit tento nejnižší společný jmenovatel v čl. 5 odst. 2 písm. b), zatímco formu a detaily placení měly nadále upravit členské státy. Jako argument uvádí autor znění druhé věty bodu 35 odůvodnění.

64 — Pojem „cíl“ v německém znění čl. 249 třetího pododstavci ES je v německy hovořící právní teorii chápán také ve smyslu směrnici stanoveného „výsledku“. Tento názor je podpořen prostřednictvím formulace v jiných jazykových verzích („résultat“, „result“, „resultado“, „risultato“, „resultaat“). Členské státy mají tedy nastolit právní stav zamýšlený směrnici (viz k tomu Schroeder, W., in: *EUV/EGV – Kommentar* [vyd. Rudolf Streinz], Mnichov 2003, článek 249 ES, bod 77, s. 2178, a Biervert, B., *EU-Kommentar* [vyd. Jürgen Schwarze], Baden-Baden 2000, článek 249 ES, bod 25, s. 2089). Z tohoto důvodu se v právní teorii zažil francouzský výraz „obligation de résultat“ (viz Lenaerts, K./Van Nuffel, P., *Constitutional Law of the European Union*, 2. vyd., Londýn 2006, bod 17–123, s. 768).

65 — Podle názoru Häusera, M., „Pauschalvergütung und digitale Privatkopie“, *Computer und Recht*, 2004, s. 830, směrnice jasně stanoví, že vnitrostátní zákonodárce je v rozsahu, v němž se rozhodne pro soukromé rozmnožování, povinen zajistit nositelům práv spravedlivou odměnu. Tím je objasněno, že výjimka pro soukromé rozmnožování a systém povinnosti placení odměny představují dvě strany jedné mince, které nelze oddělit.

na systém použitý ke stanovení spravedlivé odměny nastolit rovnováhu mezi dotčenými subjekty – nositeli práv duševního vlastnictví dotčenými výjimkou pro soukromé rozmnožování, kteří jsou věřiteli této odměny, na jedné straně, a subjekty přímo nebo nepřímo povinnými k placení odměny na druhé straně. Na druhou část této otázky je nutné odpovědět tak, že pojem „spravedlivá odměna“ použitý v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 je nutné chápat jako plnění poskytované nositeli práv, které představuje s ohledem na všechny okolnosti legálního soukromého rozmnožování přiměřenou náhradu za užívání jeho chráněného díla nebo jiného předmětu ochrany.

Společenství musí splňovat vnitrostátní systém, jaký platí ve Španělsku, který stanoví paušální odměnu ve prospěch nositelů práv za předpokládané použití zařízení, přístrojů a nosičů ke zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití. Sporná otázka slučitelnosti takové vnitrostátní právní úpravy s právem Společenství, v první řadě se směrnicí 2001/29, vyvstává zejména v kontextu použití této právní úpravy bez rozdílu na celou řadu adresátů a technických přístrojů.

E – K předběžným otázkám 3 až 5

85. Otázky 3 až 5 předkládajícího soudu se všechny týkají úpravy systému, který musí členské státy vytvořit při zavádění výjimky nebo omezení podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, aby splnily podmínku spravedlivé odměny. Směřují k tomu, aby Soudní dvůr určil, jaké požadavky práva

86. Soudní dvůr sice nemůže v rámci řízení podle článku 234 ES rozhodovat o slučitelnosti vnitrostátních právních norem s ustanoveními práva Společenství, je ovšem oprávněn poskytnout předkládajícímu soudu všechny prvky výkladu práva Společenství, které mohou soudu umožnit posouzení slučitelnosti těchto právních norem s právní úpravou Společenství⁶⁶.

⁶⁶ – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 15. července 1964, Costa (6/64, Recueil, s. 1251, 1268), Enka (uvedený výše v poznámce pod čarou 17, bod 22); ze dne 15. prosince 1993, Hünermund (C-292/92, Recueil, s. I-6787, bod 8); ze dne 29. listopadu 2001, De Coster (C-17/00, Recueil, s. I-9445, bod 23), a ze dne 16. ledna 2003, Pansard a další (C-265/01, Recueil, s. I-683, bod 18).

1. Požadavek souvislosti mezi odměnou a předpokládaným použitím pro zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití

užití fyzickou osobou spatřovat konkrétní zásah, který s výhradou dalších zákonných kritérií, jež je nutné stanovit na základě zákona, zakládá nárok nositele práv na finanční náhradu.

87. Třetí otázka je zásadní povahy, musí být proto přezkoumána předem. Podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda mezi poplatkem, prostřednictvím něhož má být financována spravedlivá odměna, a předpokládaným použitím výše uvedených přístrojů a paměťových nosičů musí nutně existovat souvislost. Jinými slovy se otázka týká souladu metody paušálního výpočtu odměny nositele práva s právem Společenství.

a) Souvislost jako nepsaná podmínka

89. Do té míry skutečně existuje spojitost mezi zhotovením rozmnoženiny pro soukromé užití a dlužnou odměnou. To platí nezávisle na konkrétní úpravě vnitrostátního systému odměňování jako náhrady za soukromé rozmnožování a na skutečnosti, zda je financován například prostřednictvím poplatku. V důsledku toho je třeba z pohledu práva Společenství vyžadovat, aby mezi dotčeným poplatkem a užíváním výše uvedených přístrojů a paměťových nosičů v každém případě existovala dostatečně úzká souvislost.

88. Jak již bylo uvedeno, může být výjimka, respektive omezení podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, chápána jako právem Společenství dovolený zásah do výlučného práva na rozmnožování nositele práv⁶⁷, přičemž toto ustanovení směrnice vyžaduje nutně v takovém případě odměnu ve prospěch autora. Pokud členský stát tuto úpravu provede do svého vnitrostátního právního řádu, je nutné ve zhotovení rozmnoženiny pro soukromé

90. Na druhou stranu nemohou být požadavky na tuto souvislost tak vysoké, aby nakonec bylo nutné požadovat skutečné užívání dotčených přístrojů pro účely zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití. Naopak by měla být považována za dostatečnou již potenciální možnost užití. Odpovídající závěry

67 — Viz bod 80 stanoviska.

lze vyvodit jednak z rozsudku SGAE⁶⁸, ve kterém Soudní dvůr vyložil neurčitý právní pojem „sdělení děl veřejnosti“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 a přitom považoval pouhou možnost zpřístupnění díla veřejnosti v konkrétním případě prostřednictvím televizorů za dostatečnou⁶⁹. Za irelevantní naopak Soudní dvůr považoval okolnost, že někteří uživatelé této možnosti nevyužili, například proto, že televizory vůbec nezapnuli⁷⁰. Zvláště přínosné se dále ukazují úvahy generální advokátky Sharpston v jejím stanovisku v dané věci, ve kterém připomíná, že podle základních zásad autorského práva není nositel práv odměňován za skutečné užívání díla, ale pouhou právní možností jeho užívání⁷¹.

b) Zachování souvislosti v systému poplatků, který dovoluje paušální přístup

91. Sporné je, zda je splněn požadavek dostatečně úzké souvislosti mezi užíváním práva a odpovídající finanční náhradou za soukromé rozmnožování v rámci vnitrostátního systému poplatku, který využívá metody paušálního výpočtu odměny.

68 — Rozsudek SGAE (uvedený výše v poznámce pod čarou 29).

69 — Tamtéž, body 37, 38 a 43 a násl.

70 — Tamtéž, bod 43.

71 — Viz bod 67 stanoviska generální advokátky Sharpston ze dne 13. července 2006, SGAE. V tomto stanovisku odkazuje na úvahy generálního advokáta La Pergoly v jeho stanovisku ze dne 9. září 1999, Egeda (C-293/98, Recueil, s. I-629, bod 22), který objasnil následující: „Argument [že se nejedná o sdělování veřejnosti, neboť skutečný příjem zasláného díla závisí na samostatném jednání hosta.] je v rozporu s jednou ze základních zásad autorského práva: nositelé autorských práv jsou odměňováni nikoli na základě skutečného užívání díla, nýbrž na základě právní možnosti takového užívání. Například vydavatel musí platit tantiémy autorům za jejich romány na základě počtu prodaných kopií bez ohledu na to, zda si je kupující někdy přečtou. Stejně tak hotely, které jsou odpovědné za (souběžný, nesestráhaný a nezměněný) vnitřní kabelový přenos původního satelitního vysílání, nemožou odmítnout uhradit autorovi odměnu, jež mu náleží, s tím, že by poukazovaly na to, že vysílané dílo jeho možní příjemci, kteří mají přístup k televizním přijímačům na svých pokojích, ve skutečnosti nepřijímají.“

92. Požadavek dostatečně úzké souvislosti však nebrání členskými státy v tom, aby v rámci výkonu široké posuzovací pravomoci při provádění směrnice, která jim přísluší, zavedly na základě praktických úvah systém, který nevychází ze skutečného, ale spíše předpokládaného rozsahu výroby rozmnoženin pro soukromé užití uživateli prostřednictvím přístrojů, které jsou k tomu technicky vybaveny, a v důsledku toho stanovily „spravedlivou odměnu“ podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 na základě odhadu. Nejen téměř faktická nemožnost takové rozmnožování účinně kontrolovat, ale také nemožnost statisticky zachytit přesný počet rozmnoženin pro soukromé užití, může vést k tomu, že zavedení takového systému na úrovni členských

států se bude zdát nezbytné⁷². Je třeba se tak domnívat, že nositel práv nebude zpravidla schopen zjistit, zda a kdo soukromé rozmnožování provádí. Přímý výběr u uživatele je tak třeba z důvodu proveditelnosti vyloučit⁷³. Na tyto obtíže poukazují výslovně španělská, řecká a německá vláda, jakož i vláda Spojeného království.

platí přímo paušální částku, která je vyžadována jako odměna za soukromé rozmnožování ve prospěch všech nositelů práv. Povinnost placení poplatku nemá sice skutečný uživatel. Tato povinnost je naopak přenesena na prvně jmenovanou skupinu osob. Nicméně je třeba vycházet, jak již bylo uvedeno, z toho, že tato paušální částka je přenesena prostřednictvím prodejní ceny na nabyvatele přístroje nebo paměťového nosiče, a tudíž na uživatele⁷⁴. Odměna tak v konečném důsledku navazuje na typické skutečné užívání přístroje nebo paměťového nosiče pro zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití.

93. Paušální odměňování nositele práv podle španělského práva, které je vázáno na předpokládané použití přístrojů a paměťových nosičů, tyto praktické obtíže objektivně zmírňuje. Výrobce, dovozce nebo obchodník s přístroji nebo paměťovými nosiči, jež jsou typicky skutečně používány k rozmnožování, totiž

94. Jak objasňuje španělská vláda ve svém písemném vyjádření⁷⁵, spočívá vazba na objektivní způsobilost přístroje k výrobě rozmnoženin pro soukromé užití do určité míry na zákonné domněnce, podle které kupující s největší pravděpodobností této možnosti využije⁷⁶. Existuje tak dostatečně úzká souvislost, pokud není tato domněnka vyvrácena konkrétními důkazy o opaku. Tato zákonná domněnka tak zohledňuje souvislost mezi jednak užíváním práva a jednak spravedlivou

72 — Viz k tomu zpráva Komise „Fair compensation for acts of private copying“ ze dne 14. února 2008, dostupná na internetu (http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/levy_reform/background_en.pdf). V této zprávě je poplatek za zhotovení rozmnoženiny pro soukromé užití definován jako způsob odškodnění pro nositele práv, který spočívá na úvaze, že akt zhotovení rozmnoženiny pro soukromé užití nemůže být z praktických důvodů licencován, a v důsledku toho způsobuje nositeli práv hospodářskou újmu. Dále se poukazuje na to, že systém poplatku za soukromé rozmnožování byl zaveden na úrovni členských států proto, že neexistovala žádná možnost účinně dohlížet na rozmnožování děl pro osobní užití a popřípadě jej povolovat.

73 — Geerlings, J., „Das Urheberrecht in der Informationsgesellschaft und pauschale Geräteabgaben im Lichte verfassungs- und europarechtlicher Vorgaben“, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2004, sešit 3, s. 208, který přezkoumává systém poplatku platný v Německu již od roku 1965 (§ 53 odst. 5 Urheberrechtsgesetz v původním znění / § 54 a § 54a Urheberrechtsgesetz v novém znění), který potud vykazuje podobné prvky se španělským systémem. Německý systém spočívá rovněž na úvaze, že přímý výběr poplatku u uživatele se ukazuje jako neproveditelný, s tím následkem, že není vyvolán rozmnožováním, ale prodejem přístroje, který umožňuje soukromé rozmnožování.

74 — Viz bod 76 tohoto stanoviska.

75 — Viz s. 19, bod 44 vyjádření španělské vlády.

76 — Viz Bercovitz Rodríguez-Cano, R. (dílo citované v poznámce pod čarou 16), s. 2, podle jehož názoru vychází článek 25 TRLPI při zatížení poplatkem z vyvratitelné domněnky (*iuris tantum*), podle níž jsou přístroje a paměťové nosiče určeny k výrobě rozmnoženin pro soukromé užití.

odměnou, kterou předpokládá čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. V důsledku toho je nutné metodu, při které je odměna nositele práv vypočtena paušálně, považovat v zásadě za slučitelnou s právem Společenství.

stanovený výběr poplatku bez rozdílu, zejména u podniků a podnikatelských subjektů, slučitelný s pojmem „spravedlivá odměna“. Předkládající soud přitom vychází z předpokladu, že podniky a podnikatelské subjekty nakupují sporné přístroje a nosiče dat k digitálnímu rozmnožování jednoznačně k jiným účelům než soukromému rozmnožování⁷⁷. V předběžné otázce je tak obsaženo podstatné skutkové zjištění, které musí Soudní dvůr zahrnout do svého právního posouzení.

c) Výsledek

95. Na třetí předběžnou otázku je tedy nutné odpovědět tak, že pokud si členský stát zvolí systém poplatku nebo daně za zařízení, přístroje a nosiče k digitálnímu rozmnožování, může se takový poplatek opírat o čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 pouze v případě, že zařízení, přístroje a nosiče jsou pravděpodobně užívány k výrobě rozmnoženin, na které se vztahuje výjimka pro soukromé rozmnožování.

a) Nezbytné zohlednění zvláštních okolností každého případu

2. K uplatňování poplatku bez rozdílu na podniky a podnikatelské subjekty

96. Čtvrtá předběžná otázka je poněkud specifické povahy, neboť předkládající soud s ní upozorňuje na zvláštnost španělského systému poplatku. Klade si otázku, zda je v něm

97. Výběr daně bez rozdílu, aniž je přiměřeným způsobem zohledněna skutečnost, že sporné přístroje mohou být nakupovány vzhledem ke specifickým okolnostem odvětví k jiným účelům než k soukromému rozmnožování, se nemůže opírat o čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/29. Nejedná se o „spravedlivou odměnu“ ve smyslu tohoto ustanovení, protože členské státy mají, jak

77 — Z toho vychází také Komise ve své zprávě „Fair compensation for acts of private copying“ ze dne 14. února 2008 s odkazem na výpovědi řady organizací pro kolektivní správu práv duševního vlastnictví (uvedené výše v poznámce pod čarou 72), bod 4.2., s. 12.

výslovně vyplývá z bodu 35 odůvodnění⁷⁸, zohlednit při stanovení způsobu, podrobnosti a možné výše spravedlivé odměny konkrétní okolnosti každého případu. Tato podmínka tedy není v původním řízení splněna.

b) Nezbytná souvislost mezi soukromým rozmnožováním a odměnou

98. Za daných okolností taková úprava krom toho ve značné míře nezohledňuje souvislost, která musí podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 existovat mezi jednáním zasahujícím do práva na rozmnožování a odpovídající finanční náhradou. Ve sporu v původním řízení by totiž chyběl právní důvod náhrady. Hlavním předpokladem náhrady je podle tohoto ustanovení rozmnožování „fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímou komerční“.

99. Nerozdílné zatížení podniku poplatkem za účelem náhrady za soukromé rozmnožování nemůže být odůvodněné, neboť

78 — V bodě 35 odůvodnění je stanoveno: „Při určování způsobu, podrobnosti a možné výše odměny je třeba vzít v úvahu konkrétní okolnosti každého případu.“

rozmnoženina pro soukromé užití musí být vyrobena „fyzickou osobou“, takže na rozmnožování „podnikem“ se alespoň z hlediska znění daný předpis nevztahuje. I kdybychom v souladu s přístupem, který se blíží skutečnosti vycházeli z toho, že rozmnoženinu musí nutně zhotovit fyzická osoba, například zaměstnanec podniku, vyvolávalo by připisování tohoto rozmnožování podniku otázky, ke kterým nelze zaujmout konečné stanovisko. Na druhou stranu ze smyslu a účelu úpravy čl. 5 odst. 2 písm. b) nepřímou vyplývá, že sporná rozmnoženina musí být v každém případě určena „pro soukromé užití určitou osobou“. Vyloučeno by tak bylo například zhotovení soukromé rozmnoženiny pro užití právnickou osobou v rozsahu, v němž se tímto užitím chápe užití rozmnoženiny velkým počtem osob⁷⁹.

100. Avšak i kdyby byla odpověď na otázku přičitatelnosti zhotovení rozmnoženiny výjimečně kladná, nebyla by podmínka uplatnění čl. 5 odst. 2 písm. b) splněna. Toto ustanovení výslovně vylučuje jakékoliv rozmnoženiny

79 — Viz Plaza Penadés, J. (dílo citované v poznámce pod čarou 16), s. 152, podle jehož názoru nezahrnuje úprava čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 rozmnoženiny, které pořízuje fyzická osoba pro užití právnickou osobou (veřejného práva nebo soukromého práva), v rozsahu, v němž je pod tím chápáno užití rozmnoženiny velkým počtem osob. Naproti tomu zastává autor zjevně názor, že také právnická osoba může využít právní úpravy soukromého rozmnožování za předpokladu, že rozmnoženina je užívána výlučně pro soukromé užití právnickou osobou.

vytvořené pro komerční účely bez ohledu na to, zda se přitom jedná o dovolené (např. záložní kopie) nebo protiprávní obchodní účely (např. hudební pirátství). Pokud podniky a podnikatelské subjekty, jak konstatoval předkládající soud, nakupují uvedené přístroje a nosiče dat k digitálnímu rozmnožování „jednoznačně pro jiné účely než pro soukromé užití“, například profesní účely, nevztahuje se na situaci, na kterou odkazuje předkládající soud, čl. 5 odst. 2 písm. b)⁸⁰. Finanční náhrada pro nositele práv by potom v tomto případě přesahovala to, co směrnice 2001/29 skutečně vyžaduje s ohledem na zajištění „spravedlivé odměny“⁸¹.

směrnice 2001/29, neboť povinnost odměny uvedené v tomto ustanovení rozšiřuje na jedné straně i na jiné osoby, než jsou fyzické osoby, a na druhé straně na jiné situace, které neodpovídají zhotovení rozmnoženiny „pro soukromé užití“.

c) Vyčerpávající úprava „spravedlivé odměny“ v čl. 5 odst. 2 písm. b)

101. Z právního hlediska má sporné vnitrostátní ustanovení za následek rozšíření osobní a věcné působnosti čl. 5 odst. 2 písm. b)

102. Důsledky z toho vyplývající v podstatě závisejí na tom, zda čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 obsahuje vyčerpávající úpravu „spravedlivé odměny“, či nikoliv.

80 — Viz Plaza Penadés, J. (dílo citované v poznámce pod čarou 16), s. 152, který má za to, že užití dotčené rozmnoženiny právnickou osobou pro komerční účely nespadá do působnosti úpravy čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

81 — Viz v tomto kontextu odpověď komisaře pro vnitřní trh a služby McCreevyho ze dne 19. září 2007 na písemný dotaz poslance Evropského parlamentu Romeva i Rueda ze dne 5. června 2007 k uplatnění poplatku za autorská práva na digitální nosiče ve Španělsku (E-2864/07). Člen Komise v něm vyjadřuje názor Komise, podle něhož pouze přístroje a zařízení, které jsou způsobilé k pořízení rozmnoženin pro soukromé užití a jsou k tomu skutečně užívány, mohou být zatíženy poplatkem. Komise krom toho zastává názor, že zařízení používaná ke komerčním účelům (např. v podnicích nebo úřadech) nemají být zatížena poplatky, neboť to by jasně znamenalo, že jdou nad rámec nutné náhrady za dovolená jednání (tzn. zhotovení rozmnoženin pro soukromé užití) ve smyslu směrnice.

103. Pokud ustanovení směrnice upravují určitý aspekt vyčerpávajícím způsobem, jsou vnitrostátní právní předpisy, jež jdou nad rámec ustanovení směrnice a jež se týkají stejného skutkového stavu, nepřijatelná. Otázku, zda má směrnice za cíl provést takovou vyčerpávající úpravu, je nutné přezkoumat v konkrétním případě s ohledem na znění, účel a systematiku směrnice⁸². V tomto ohledu

82 — V tomto smyslu Herrfeld, H.-H., *EU-Kommentar* (vyd. Jürgen Schwarze), 2. vyd., Baden-Baden 2009, článek 94, s. 1127, bod 42.

přítom směrnice může obsahovat jak ustanovení, která mají vyčerpávající povahu, jakož i ustanovení, která ponechávají členským státům prostor pro uvážení, například s ohledem na úroveň ochrany ustanovení⁸³.

jako jsou například podniky nebo podnikatelské subjekty, které na základě zkušeností nakupují přístroje a nosiče dat k digitálnímu rozmnožování pro jiné účely než pro soukromé užití.

104. V tomto ohledu je třeba opět poukázat na to, že se v případě „spravedlivé odměny“ ve smyslu tohoto ustanovení směrnice jedná o dostatečně určitý pojem práva Společenství. Navzdory poměrně nízkému stupni harmonizace směrnice 2001/29, který je do určité míry srovnatelný se stupněm harmonizace rámcové směrnice, stanoví čl. 5 odst. 2 písm. b) jasně okolnosti, za kterých má nositel práva nárok na odměnu. Krom toho lze na základě smyslu a účelu tohoto ustanovení s určitostí označit dlužníka. V případě pochybností je to uživatel, který využívá úpravy soukromého rozmnožování⁸⁴. V této souvislosti je třeba vycházet z toho, že čl. 5 odst. 2 písm. b) obsahuje ve vztahu ke „spravedlivé odměně“ za soukromé rozmnožování vyčerpávající úpravu Společenství, která členským státům zakazuje – alespoň v oblasti soukromého rozmnožování – aby jednostranně rozšiřovaly okruh dlužníků na jiné skupiny osob,

105. Odměnu, která je přiznána nositelům práv v důsledku uplatnění poplatku bez rozdílu na podniky a podnikatelské subjekty na základě úpravy soukromého rozmnožování, nelze tudíž považovat za „spravedlivou odměnu“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

106. To však neznamená, že by výběr poplatku na základě autorského práva od podniků a podnikatelských subjektů na základě čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 byl v zásadě zakázán. Tato směrnice harmonizuje pouze určité aspekty autorského práva. Článek 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 tak pouze brání vnitrostátní právní úpravě, která vyžaduje od podniků a podnikatelských subjektů poplatek jako odměnu za soukromé rozmnožování za přístroje, nosiče a zařízení, pokud lze předpokládat, že pomocí těchto přístrojů, nosičů a zařízení nejsou zhotovovány žádné rozmnoženiny pro soukromé užití ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. Naopak čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29

83 — Viz rozsudky ze dne 22. června 1993, Gallagher (C-11/92, Recueil, s. I-3545, bod 11 a násl.), a ze dne 5. října 1994, Crespelle (C-323/93, Recueil, s. I-5077, bod 33 a násl.).

84 — Viz body 75 až 78 tohoto stanoviska.

nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle níž je poplatek vybírán z jiných důvodů⁸⁵.

nutné zodpovědět ve světle výše uvedených úvah a s ohledem na zjištění předkládajícího soudu.

d) Výsledek

107. Čtvrtou předběžnou otázku je tudíž nutné zodpovědět tak, že odměna, která je nositelům práv přiznána v důsledku uplatnění poplatku bez rozdílu na podniky a podnikatelské subjekty na základě úpravy soukromého rozmnožování, neodpovídá v každém případě „spravedlivé odměně“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

109. Vzhledem k širokému prostoru pro uvážení členských států je v zásadě systém odměny za soukromé rozmnožování financovaný prostřednictvím poplatku, který z praktických důvodů při výpočtu „spravedlivé odměny“ využívá paušální částky, slučitelný se směrnicí 2001/29. Nicméně vnitrostátní zákonodárce musí zajistit, že poměr mezi zásahem do širokého práva na rozmnožování nositele práv a tomu odpovídající finanční náhradou, který předpokládá čl. 5 odst. 2 písm. b), bude do značné míry zachován⁸⁶.

3. Slučitelnost španělského systému poplatku se směrnicí 2001/29

108. Pátou předběžnou otázku týkající se slučitelnosti takového systému poplatku, jaký je platný ve Španělsku, se směrnicí 2001/29 je

110. Pokud již takový poměr neexistuje, například z důvodu, že se dotčený poplatek uplatňuje ve značné míře na odlišné situace, ve kterých nedochází k žádnému omezení práv odůvodňujícímu finanční náhradu, potom odměna přiznaná nositelům práv nepředstavuje v každém případě žádnou

85 — Takový poplatek, který by nebyl vázán na odměnu za soukromé rozmnožování podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 a který by pravděpodobně nespadal do působnosti směrnice 2001/29, by se s výhradou ostatních omezení práva Společenství nedotýkal legislativní pravomoci členských států (viz rozsudek ze dne 4. června 2009, Moteurs Leroy Somer, C-285/08, Sb. rozh. s. I-4733, bod 31).

86 — Viz bod 94 tohoto stanoviska.

„spravedlivou odměnu“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

rozmnožování bez rozdílu za všechna zařízení, přístroje a nosiče, není slučitelný s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, pokud již neexistuje přiměřený vztah mezi spravedlivou odměnou a omezením práva na soukromé rozmnožování odůvodňujícím tuto odměnu, neboť poplatek je uplatňován ve značném rozsahu na odlišné situace, ve kterých nedochází k žádnému omezení práv odůvodňujícímu finanční náhradu.

111. V důsledku toho je třeba pátou předběžnou otázku zodpovědět tak, že vnitrostátní systém, který stanoví poplatek za soukromé

VII – Závěry

112. S přihlédnutím k předcházejícím úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr na otázky položené Audiencia Provincial de Barcelona odpověděl následujícím způsobem:

„1) Pojem ‚spravedlivá odměna‘ použitý v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti je autonomním pojmem práva Společenství, který je nutné vykládat ve všech členských státech jednotně a který musí každý členský stát provést do svého právního řádu, přičemž tento členský stát stanoví pro své území kritéria, která jsou nejvhodnější pro zajištění dodržování tohoto pojmu Společenství v rámci mezí vytýčených právem Společenství, a zejména směrnici.

- 2) Pojem ‚spravedlivá odměna‘ je nutné chápat jako plnění poskytované nositeli práv, které představuje s ohledem na všechny okolnosti legálního soukromého rozmnožování přiměřenou náhradu za užívání jeho chráněného díla nebo jiného předmětu ochrany. Členské státy jsou povinny bez ohledu na systém použitý členskými státy ke stanovení spravedlivé odměny nastolit rovnováhu mezi dotčenými subjekty – nositeli práv duševního vlastnictví dotčenými výjimkou pro soukromé rozmnožování, kteří jsou věřiteli této odměny na jedné straně a subjekty přímo nebo nepřímo povinnými k placení odměny na druhé straně.

- 3) Pokud si členský stát zvolí systém poplatku jako odměny za soukromé rozmnožování za zařízení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování, musí být tento poplatek nutně vázán, v souladu s účelem sledovaným čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 a s kontextem tohoto ustanovení, na předpokládané použití těchto zařízení a nosičů ke zhotovení rozmnoženin, na které se vztahuje výjimka pro soukromé rozmnožování, takže výběr poplatku je odůvodněný pouze za předpokladu, že zařízení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování jsou využívány ke zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití.

- 4) Uplatnění poplatku za soukromé rozmnožování bez rozdílu vůči podnikům a podnikatelským subjektům, které nabývají přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování jednoznačně za jiným účelem než k soukromému rozmnožování, není v souladu s pojmem ‚spravedlivá odměna‘ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

- 5) Vnitrostátní systém, který stanoví poplatek za soukromé rozmnožování bez rozdílu za všechna zařízení, přístroje a nosiče, není slučitelný s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, pokud již neexistuje přiměřený vztah mezi spravedlivou odměnou a omezením práva na soukromé rozmnožování odůvodňujícím tuto odměnu, neboť nelze mít za to, že tato zařízení, přístroje a nosiče jsou užívány ke zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití.“